

Názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí

Magdaléna Fuksová

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Magdaléna Fuksová**
Osobní číslo: **H190031**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se individuálního vzdělávání před nástupem do základní školy.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na spolupráci rodiny s mateřskou školou.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učiteli mateřských škol.
Analýza získaných výzkumných dat a jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Holt, J. C., & Farenga, P. (2018). *Učte se sami: dovolte dětem, aby se učily samy = Teach your own*. Praha: Marie Noe, One Woman Press.
- Kostecká, Y. (2014). Doma, nebo ve škole?. *Studia Paedagogica*, 19(1), 65-82.
- Pohnětalová, Y. (2015). *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Sutterby, J. A. (2017). *Family involvement in early education and child care*. Bingley: Emerald.
- Švaříček, R., & Šedová, K. et al. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách (Vyd. 2)*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jana Vykoukalová**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 11.4.2022

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 závisává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou individuálního vzdělávání v rodinném prostředí. Jejím cílem je analyzovat problematiku individuálního vzdělávání a zjistit názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Teoretická část se věnuje terminologickým objasněním pojmu individuální vzdělávání a jeho současným stavem, vnějším a vnitřním pohledem rodičů a společnosti na individuální vzdělávání a v závěru popisuje vzájemnou spolupráci školy a rodiny.

Výzkumná část je zaměřena na představení výsledků kvalitativně orientovaného výzkumu realizovaného prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s učiteli mateřských škol. Tato část zahrnuje výzkumnou strategii a techniku sběru dat, popis výzkumného souboru, průběh výzkumného šetření, následně zpracování dat a interpretaci získaných výsledků. Výsledky výzkumu poukazují na to, že se učitelé k individuálnímu vzdělávání staví převážně pozitivně. Podle učitelů má tento způsob vzdělávání řadu výhod i nevýhod. Učitelé považují jako největší výhodu individuální přístup rodičů k dítěti a velkou nevýhodu vidí v nedostatku sociálního kontaktu s ostatními dětmi. Podle učitelů je důležité, aby rodiče kvalitně a zodpovědně vzdělávali své dítě, udržovali kontakt s ostatními dětmi a spolupracovali s učiteli mateřských škol.

Klíčová slova: individuální vzdělávání, rodinné prostředí, spolupráce školy a rodiny

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of individual education in the family environment. Its aim is to analyze the issue of individual education and to find out the opinions of kindergarten teachers on individual education in the family environment. The theoretical part deals with terminological clarification of the concept of individual education and its current state, the external and internal view of parents and society on individual education, and in the conclusion describes the mutual cooperation of the school and the family.

The research part is focused on presenting the results of qualitatively oriented research carried out through semi-structured interviews with kindergarten teachers. This part includes the research strategy and technique of data collection, the description of the research set, the course of the research survey, then the data processing and interpretation of the obtained results. The results of the research show that teachers are predominantly positive about individual education. According to teachers, this method of education has a number of advantages and disadvantages. Teachers consider the individual approach of parents to the child to be the greatest advantage and see a big disadvantage in the lack of social contact with other children. According to teachers, it is important for parents to educate their child in a high-quality and responsible way, maintain contact with other children and cooperate with kindergarten teachers.

Keywords: individual education, family environment, school and family cooperation

Poděkování

Nejdříve bych ráda poděkovala vedoucí mé práce PhDr. Janě Vykoukalové za odborné vedení, věnovaný čas, vstřícnou komunikaci, cenné rady a připomínky, které mi poskytla během vedení mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří mi poskytli svůj čas, cenné informace a podíleli se na mém výzkumném šetření, bez nichž bych nemohla realizovat svůj výzkum.

Prohlášení

Prohlašuji, že na bakalářské práci jsem pracovala samostatně a veškeré zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	12
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 TERMINOLOGICKÉ OBJASNĚNÍ POJMU INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO SOUČASNÝ STAV	14
1.1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	15
1.2 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU V INDIVIDUÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	16
2 VNĚJSÍ A VNITŘNÍ POHLED RODIČŮ A SPOLEČNOSTI NA INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	19
2.1 PŘÍSTUPY RODIČŮ A DŮVODY VÝBĚRU INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	19
2.2 POHLED SPOLEČNOSTI NA INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO MOŽNÉ DOPADY NA DÍTĚ	24
3 SPOLUPRÁCE ŠKOLY A RODINY	26
3.1 VZÁJEMNÁ SPOLUPRÁCE A KOMUNIKACE.....	26
3.2 RIZIKA A OČEKÁVÁNÍ VE VZÁJEMNÉM VZTAHU.....	28
3.3 SPOLUPRÁCE ŠKOLY A RODINY INDIVIDUÁLNĚ VZDĚLÁVANÉHO DÍTĚTE	29
4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	32
5.1 VÝZKUMNÁ STRATEGIE A TECHNIKA SBĚRU DAT	32
5.2 CÍLE VÝZKUMU	33
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
5.5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	34
5.6 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	35
6 VÝSLEDKY DAT	36
6.1 VÝZNAMOVÉ KATEGORIE.....	36
6.1.1 Důvod volby.....	37
6.1.2 Spolupráce a komunikace jako klíčový faktor	38
6.1.3 Socializace jako důležitý proces	39
6.1.4 Dítě v centru pozornosti	41
6.1.5 Dítě mimo společenství vrstevníků.....	42
6.2 SHRUTÍ A DISKUSE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	43
7 SHRUTÍ VÝZKUMNÉ ČÁSTI	47
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	51
SEZNAM TABULEK.....	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Bakalářská práce má název *Názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí*. Téma své bakalářské práce jsem si zvolila z toho důvodu, protože individuální vzdělávání je v současnosti často diskutovanou problematikou. Ve svém okolí jsem se již setkala s několika rodinami, které upřednostňují pro své děti právě individuální vzdělávání. To mě tedy motivovalo k tomu, abych se ve své bakalářské práci zaměřila na tohle téma, abych získala rozsáhlejší povědomí o individuálním vzdělávání. Především mě zajímal náhled na tuhle problematiku z pohledu budoucí učitelky v mateřské škole, kdy mi zjištěné informace mohou přispět v mé pedagogické praxi.

Rodiče mají možnost pro své dítě zvolit jakýkoliv způsob plnění povinného předškolního vzdělávání. Mohou tedy pro své dítě zvolit i způsob individuálního vzdělávání. Rodiče vedou k volbě tohoto způsobu vzdělávání různé důvody. Může se jednat například o zdravotní problémy, cestování, nesouhlas se školským systémem nebo negativní zážitky rodičů z dětství. Každá rodina přistupuje k tomuto způsobu vzdělávání podle svého určitého způsobu, především se ale zaměřují na individuální potřeby jejich dítěte.

V teoretické části se zaměřuji na vymezení pojmu individuální vzdělávání, které není zcela sjednocené, z tohoto důvodu se setkáváme i s pojmy stejného významu jako je domácí vzdělávání nebo domácí škola. Dále se zde zabývám individuálním vzděláváním z hlediska legislativy, kde uvádím, jak je tento způsob vzdělávání ukotven ve školském zákoně. Také se zde věnuji tomu, jaké mají povinnosti rodiče a mateřská škola individuálně vzdělaného dítěte. V teoretické části se dále soustřeďuji na to, jak probíhá individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Zde uvádím přístupy rodičů k individuálnímu vzdělávání, rozvržení času rodičů během individuálního vzdělávání, důvody rodičů výběru individuálního vzdělávání, námitky ze strany společnosti a v závěru zmiňuji výhody a nevýhody individuálního vzdělávání. V poslední části bakalářské práce se zabývám spoluprací mezi školou a rodinou, kde popisuji vztah mezi rodiči a učiteli, jak probíhá vzájemná spolupráce a jaká jsou rizika i očekávání během komunikace a spolupráce mezi rodiči a učiteli.

V praktické části uvádím hlavní cíl výzkumu, kterým je zjištění názorů učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Popisuji zde realizaci kvalitativně orientovaného výzkumu a uvádím získaná data pomocí polostrukturovaného rozhovoru. Odpovídám zde na výzkumné otázky a v závěru praktické části popisuji získané poznatky z výzkumného šetření a doporučení pro praxi mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TERMINOLOGICKÉ OBJASNĚNÍ POJMU INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO SOUČASNÝ STAV

Terminologie, která se týká individuálního vzdělávání, má více jazykových variací. Mezi odborníky i laiky tedy není zcela sjednocené vymezení a užívání pojmu individuální vzdělávání. V odborné literatuře se můžeme setkat s více užívanými pojmy, které mají pro některé autory stejný význam, ale pro jiné se mohou naopak významně lišit. Mezi tyto základní pojmy patří individuální vzdělávání, domácí vzdělávání a domácí škola. Z tohoto důvodu budu ve své práci užívat tyto všechny zmíněné pojmy.

Individuální vzdělávání je jeden ze způsobů plnění povinné školní docházky, který umožňuje rodičům vzdělávat své dítě doma bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole. (MŠMT, 2019) Individuální vzdělávání klade důraz především na individuálnost způsobu vzdělávání. Rodiče tedy mají možnost ke vzdělávání svého dítěte přistupovat podle jeho individuálních potřeb a také mají příležitost vzdělávat své dítě doma v rodinném prostředí.

Školský zákon č. 561/2004 Sb. pojem domácí vzdělávání nahradil právě pojmem individuální vzdělávání. V § 40 nalezneme dva druhy jiného způsobu plnění povinné školní docházky, kde je zmíněno individuální vzdělávání žáka. V následujícím § 41 je přímo uveden tento způsob vzdělávání žáka, kde jsou popsány všechny potřebné podmínky pro individuální vzdělávání. (MŠMT, 2022)

Domácí vzdělávání je jiný způsob vzdělávání, jak plnit povinnou školní docházku, kdy rodiče vyučují své dítě doma v rodinném prostředí. Gaiter (2017) uvádí, že tento pojem se často používá v anglické literatuře pod pojmem *homeschooling* nebo *home education*.

Poprvé pojem, týkající se domácího vzdělávání, použil John Holt ve svém časopise *Growing Without Schooling*. Nejdříve užíval pojem *unschooling*, kterým nahradil slovo *deschooling*, se kterým přišel Ivan Illiche. O slově *deschooling* Holt tvrdil, že působí spíše více zmatku než porozumění. Jeho pojem *unschooling* nebyl výrazně srozumitelnější, ale hodilo se dobře k popisu vzdělávání, které Holt podporoval. Bylo to vyučování a učení, které nepřipomíná školu a které se nemusí nutně odehrávat v domácím prostředí. Později se ve společnosti uchytilo slovo *homeschooling*, které Holt začal také používat. Veřejnost i rodiče, kteří vyučují své děti v domácím prostředí, jsou toho názoru, že děti se samy ničemu nenaučí, pokud k tomu nejsou někým speciálně vedeni. Z tohoto důvodu je viditelný rozdíl ve významu slov *unschooling* a *homeschooling*. (Holt & Farenga, 2018)

Domácí škola je pojem, který se objevuje v některé odborné literatuře, namísto více užívaných termínů jako je individuální vzdělávání a domácí vzdělávání. Domácí škola má podle Hány a Kostecké (2019) pět základních charakteristických znaků. Prvním důležitým znakem je rodič dítěte jako v roli hlavního vzdělavatele. Druhým znakem je, že domácí vzdělávání probíhá doma v rodinném prostředí nebo v blízkém okolí domova. Třetím dalším znakem je, že domácí vzdělávání probíhá spíše mimo vzdělávací instituci. Čtvrtým znakem je individuální přístup k dítěti, kdy se průběh vyučování i metody výuky přizpůsobují podle potřeb daného dítěte. Pátým posledním znakem je vzdělání přímo vzdělavatele, které může ovlivnit způsob vzdělávání dítěte.

Podle mého názoru všechny zmíněné pojmy mají ve své podstatě stejný význam. Popisují jiný způsob vzdělávání, kdy je umožněno rodičům vzdělávat jejich dítě v domácím prostředí. Soustředí se na individuální přístup k dítěti, kdy se rodiče věnují dětem podle jejich individuálních potřeb. Pojem individuální vzdělávání vyzdvihuje především individualitu v přístupu ke vzdělávání dítěte. Tento pojem ale mohou někteří lehce a nevědomě zaměnit s termínem individuální vzdělávací plán. Pojem domácí vzdělávání je nejspíše i z tohoto důvodu více používaným, protože vystihuje, že se tento způsob vzdělávání odehrává v prostředí domova. Domácí škola je asi nejméně používaným termínem, protože pro některé může slovo škola představovat, že výuka v domácím prostředí probíhá stejně, jak je tomu ve škole a neprobíhá volnějším a klidnějším způsobem.

1.1 Individuální vzdělávání v České republice

K legalizaci individuálního vzdělávání v České republice došlo na základě dlouholetého šestiletého pokusného ověřování. K tomuto ověřování došlo v roce 1998, kdy bylo poprvé individuální vzdělávání umožněno dětem na prvním stupni základní školy. Po skončení tohoto pokusného ověřování v roce 2004 vyšel i nový zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který zavedl způsob plnění školní docházky bez pravidelné účasti ve vyučování. (Hána & Kostecká, 2019)

Ve školském zákoně v § 41 nalezneme **podmínky individuálního vzdělávání žáka**, za kterých mohou rodiče provádět plnění povinné školní docházky pomocí individuálního vzdělávání. Na začátku tohoto paragrafu je uvedeno, že o povolení individuálního vzdělávání rozhoduje jedině ředitel dané školy, na kterou je dítě přijato k plnění povinné školní docházky. Žádost, kterou rodiče posílají škole, musí obsahovat povinné údaje o dítěti. V žádosti jsou tedy uvedeny osobní údaje dítěte, informace o období, kdy má být dítě

vzděláváno, důvody pro tento způsob vzdělávání, popis prostorového i materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínky ochrany zdraví. Dále žádost musí obsahovat doklady o splnění vzdělání osoby, která bude dítě vzdělávat, seznam učebnic i učebních textů a jako poslední vyjádření školského poradenského zařízení. **Ředitel školy** individuální vzdělávání povolí v případě, že jsou dány důvody pro tento způsob vzdělávání a jsou zajištěny všechny potřebné podmínky pro vzdělávání dítěte. Důležité je, aby osoba vzdělávaného dítěte, měla alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a také je zásadní, aby zajistila dítěti všechny potřebné učební materiály. Za tyto všechny podmínky odpovídá **zákonný zástupce dítěte** (rodič dítěte). Další podmínky vypovídají o přezkoušení a hodnocení dítěte. Následně je v paragrafu uvedeno, že ředitel může ukončit individuální vzdělávání, pokud nejsou zajištěny dostatečné podmínky ke vzdělávání dítěte nebo pokud zákoný zástupce neplní stanovené podmínky pro tento způsob vzdělávání. Ředitel může zasáhnout i v případě, že dítě neprospěje při určitém zkoušení v daném roce. Pokud tedy ředitel rozhodne o ukončení individuálního vzdělávání žáka, zařadí ho do příslušného ročníku ve škole. V závěru je v paragrafu uvedeno, že zákoný zástupce si hradí sám potřebné materiály s výjimkou učebnic, základních školních potřeb, speciálních učebnic a kompenzačních pomůcek. (MŠMT, 2022)

Pokud tedy rodiče chtějí individuálně vzdělávat své dítě doma v rodinném prostředí, musí nejdříve škole poslat žádost o povolení tohoto způsobu vzdělávání. Ředitel na základě obdržení žádosti schvaluje individuální vzdělávání dítěte, pokud jsou zajištěny všechny potřebné podmínky pro vzdělávání a jsou dány určité důvody, proč se rodiče rozhodli pro tento způsob vzdělávání. Dále je opravdu důležité, aby rodiče k individuálnímu vzdělávání svého dítěte přistupovali především zodpovědně a nezanedbávali přípravu. Povinností rodičů je, aby se dítěti plně věnovali a zajišťovali mu všechny potřebné materiály a pomůcky k jeho učení. Jakmile totiž dojde k tomu, že přístup rodičů začne selhávat ve všech směrech, ředitel má právo ukončit individuální vzdělávání dítěte.

1.2 Dítě předškolního věku v individuálním vzdělávání

Ve školském zákoně v § 34a je vymezeno povinné předškolní vzdělávání, dále v nadcházejícím § 34b se uvádí individuální vzdělávání jako jeden ze způsobů plnění povinného předškolního vzdělávání. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo v roce 2019 Metodické doporučení k průběhu individuálního vzdělávání dětí v mateřských školách a ověření dosahování očekávaných výstupů. Metodické doporučení slouží jako

podpora pro mateřské školy v situaci, kdy jim rodiče dítěte oznámí, že se rozhodli plnit povinné předškolní vzdělávání formou individuálního vzdělávání. (MŠMT, 2019) Metodické doporučení může sloužit i pro rodiče, kteří chtějí vzdělávat své dítě v domácím prostředí. Rodičům může pomoci převážně v orientaci, jaké povinnosti mají přímo rodiče během tohoto způsobu vzdělávání a co je úlohou mateřské školy. Také zde najdou informace o tom, jak probíhá ověření jejich dítěte a jak je ukončeno individuální vzdělávání. Dále zde mohou nalézt i příklady otázek k jednotlivým vzdělávacím oblastem, které jim mohou částečně pomoci v přípravě jejich dítěte, než se dostaví k samotnému ověření.

Hlavní důležitá **povinnost rodičů**, během individuálního vzdělávání, je zapsání jejich dítěte k předškolnímu vzdělávání, kdy mají možnost pro své dítě zvolit jakýkoliv způsob plnění povinného předškolního vzdělávání. K individuálnímu vzdělávání může být dítě zapsáno v kterékoliv mateřské škole, která je zapsána v rejstříku škol a školských zařízení. Pokud by nastal i takový případ, že by došlo k odkladu povinné školní docházky, mohou rodiče pro své dítě zvolit jakýkoliv způsob plnění povinného předškolního vzdělávání. Rodiče tedy mohou i v tomto případě zvolit individuální vzdělávání. Jestliže tedy chtějí rodiče své dítě vzdělávat individuálně, nejdříve to musí písemně oznámit mateřské škole. Písemné oznámení musí rodiče provést nejpozději tři měsíce před začátkem školního roku. Rodiče poté přebírají plnou zodpovědnost za kvalitu vzdělávání jejich dítěte, kterou plní formou individuálního vzdělávání. Jestliže se rodiče rozhodnou pro individuální vzdělávání na kratší dobu, mohou tak učinit kdykoliv v průběhu školního roku. V takovém případě individuální vzdělávání začíná dnem, kdy mateřská škola obdrží oznámení o volbě individuálního vzdělávání. Oznámení mohou rodiče učinit opakovaně, pokud bylo stanoveno na kratší dobu a jsou nadále rozhodnutí pro volbu individuálního vzdělávání. (MŠMT, 2019)

Během individuálního vzdělávání je **povinností mateřské školy**, aby seznámila rodiče s oblastmi, ve kterých má být jejich dítě vzděláváno. Mateřská škola také rodičům doporučí, jaké materiály mohou využít během vzdělávání jejich dítěte. Může jim doporučit materiály jako je RVP PV, Konkretizované očekávané výstupy, Desatero pro rodiče dětí předškolního věku nebo ŠVP PV. Další úlohou mateřské školy je, že oznámí vybrané termíny pro ověření dosahování očekávaných výstupů. Rodiče s dítětem přijdou k ověření pouze jednou v předem stanoveném termínu. V průběhu individuálního vzdělávání mateřská škola dítě průběžně nesleduje, ani ho žádným způsobem nevede. Pouze jednou ověří u dítěte úroveň dosahování očekávaných výstupů. Mateřská škola může také rodičům doporučit možnost zpracovávat portfolio dítěte. Zpracovávání portfolio, ale nemůže mateřská škola požadovat

po rodičích povinně. (MŠMT, 2019) I když zpracovávání portfolia není povinné, myslím si, že by rodiče měli tuto možnost využít. Jsem toho názoru, že pomocí portfolia dítěte, mohou mít rodiče mnohem lepší přehled o všech činnostech svého dítěte během individuálního vzdělávání. Zároveň mohou rodiče portfolio využít během ověření jejich dítěte v mateřské škole, to považuji za velmi přínosné.

V průběhu **ověření individuálního vzdělávání** není hlavním cílem dítě zkoušet. Podstata očekávaných výstupů RVP PV je jenom směřující, orientační a doporučující. Mateřská škola na základě ověření dosahování očekávaných výstupů, rodičům doporučí další postup. Může jim například doporučit, na co se mají v dalším období zaměřit, aby správně rozvíjeli schopnosti jejich dítěte. Hlavními nástroji k ověření dosahování očekávaných výstupů je rozhovor a pozorování. Ověření dítěte provádí ředitel školy nebo pověřený učitel. Důležité je, aby pro kvalitní ověření byla zvolena vhodná část dne, kdy je prostředí mateřské školy klidné a tiché. Další možností pro ověření je využití portfolia dítěte, které je ale pouze dobrovolné. Při využití metody rozhovoru může učitel pokládat otázky, které směřují k výstupům v jednotlivých oblastech uvedených v RVP PV. Další metodou může být pozorování dítěte, kde probíhá sledování spontánní nebo zadané činnosti. (MŠMT, 2019)

Během školního roku mohou rodiče kdykoliv provést **ukončení individuálního vzdělávání** svého dítěte. Mateřská škola by na takovou situaci měla být velmi dobře připravena. (MŠMT, 2019) Myslím si, že zařazení individuálně vzdělávaného dítěte k denní docházce v průběhu školního roku, může být opravdu náročné. Jsem toho názoru, že dítě může mít nejvíce problém se začleněním do kolektivu a také může mít obtíže s novým prostředím i s novými pravidly. Pro dítě také nemusí být snadné odloučení od rodičů, protože doposud bylo zvyklé trávit čas jenom s rodiči. MŠMT (2019) dále uvádí, že v případě, kdy rodiče neomluví neúčast u ověření v obou předem stanovených termínech, tak podle školského zákona má ředitel povinnost vydat rozhodnutí o ukončení individuálního vzdělávání dítěte. Individuální vzdělávání potom nemůže být opět znovu povoleno.

2 VNĚJSÍ A VNITŘNÍ POHLED RODIČŮ A SPOLEČNOSTI NA INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Přístupy rodičů a důvody výběru individuálního vzdělávání

Každá rodina, která se věnuje domácímu vzdělávání, přistupuje k výuce dětí podle svého určitého způsobu. Spousta rodin totiž zjistilo, že to, co jednomu dítěti pomáhá při učení, nemusí hned v učení pomáhat i ostatním dětem. Obecně tedy mnoho rodičů přizpůsobuje jejich **program učení** tak, aby odpovídal zájmům a schopnostem jejich dětí. Domácí vzdělávání umožňuje, aby učení probíhalo volnějším a klidnějším tempem. Také dává dětem i jejich rodičům spoustu času na to, aby se k učení přistupovalo jinak, než jak jsou děti zvyklé na učení přímo ve škole. Domácí vzdělávání se také přizpůsobuje jakýmkoliv zvláštním okolnostem, které mohou v rodině nastat. Může jít například o nemoc, příchod novorozence nebo se může jednat o novou pracovní příležitost jednoho z rodičů. Rodiny, které se rozhodnou pro výuku v domácím prostředí, se především zaměřují na to, aby jejich děti uměly vše, co rodiče považují za důležité. Rodiny, s tímto přístupem ke vzdělávání, mají na výběr velké množství učebnic a osnov. Tyto osnovy neboli vzdělávací programy určují, co a kdy se mají děti naučit. (Holt & Farenga, 2018) Děti v rodinném prostředí jsou vedeni rodiči také k mnohem větší samostatnosti i zodpovědnosti a **metody výuky** jsou mnohem více rozmanité a individuální. Někteří rodiče přicházejí s novými inovacemi a jiní se zase přiklánějí spíše k tradiční výuce. Především rodiče ale přizpůsobují výuku konkrétním potřebám jejich dítěte, jak už bylo výše zmíněno, a to se projevuje v organizaci i efektivitě vyučování. (NÚV, 2015) Podle Kašparové a Klvaňové (2016) rodiče, kteří vzdělávají své děti doma tvoří skupinu, která má osobitý pohled na dětství a dětské potřeby. Využívají různá doporučení a vytvářejí si svůj vlastní přístup. Osobnost dítěte a jeho potřeby utvářejí konkrétní podobu vzdělávání, které probíhá v rodinném prostředí.

Pokud rodiče chtějí své dítě vzdělávat doma, měli by se podle Holta a Farengy (2018) nejdříve seznámit s příslušnými zákony a předpisy. Pro rodiče je i velmi přínosné, když předem kontaktují někoho, kdo už má vlastní zkušenost s domácím vzděláváním svých dětí. Rodiče také mohou vyhledat místní skupiny lidí, kteří uskutečňují výuku doma v rodinném prostředí a mohou tak od nich získat velmi důležité a potřebné informace. V průběhu roku mohou rodiče vytvořenou osnovu upravovat nebo měnit podle jejich **individuálních potřeb**. Některé rodiny ale raději učí podle předepsaných osnov. Domácí vzdělávání umožňuje rodičům stanovit si vlastní cíle i vlastní rozvrh.

Z mého pohledu by měli rodiče přistupovat k domácímu vzdělávání svého dítěte opravdu velmi zodpovědně. Především pokud doma vzdělávají dítě předškolního věku, je zcela důležité, aby nezanedbávali přístup ke svému dítěti, ale aby se mu plně věnovali a rozvíjeli ho co nejlépe ve všech oblastech. Také jsem toho názoru, že by rodiče neměli při domácím vzdělávání zapomínat na udržování jejich vztahů v rodině.

Jakmile se rodiče rozhodnou pro domácí vzdělávání svého dítěte, následně hned začínají řešit otázku, jak tuhle činnost spojí se svým zaměstnáním. Pro některé rodiče totiž nemusí být vůbec snadné vzdělávat své děti doma a zároveň zvládat denní pracovní povinnosti. Věřím, že pro některé rodiče to může být opravdu velmi **časově náročné** a zároveň i **fyzicky a psychicky zátěžové**. Ve svém výzkumu Beláňová, Machovcová, Kostelecká a McCabe (2018), zkoumali jak se děti účastní domácího vzdělávání a jak si rodiče specificky rozvrhují veškerý čas, který tráví společně s jejich dětmi. Ve výzkumu pozorovali především tyto dvě hlavní důležité tendence:

- **tradiční model**, kdy je muž živitel rodiny a matka je v domácnosti (otec pracuje na plný úvazek nebo má dvě zaměstnání a matka zůstává doma)
- **vhodný model**, kdy jeden z rodičů pracuje z domova nebo má práci na částečný úvazek (pracovní i soukromý život je mnohem lépe uspořádaný).

Ve svém výzkumu zjistili, že druhý případ je mnohem méně častější než ten předchozí. Z tohoto usuzuji, že matkám spíše více vyhovuje, když se plně věnují pouze vzdělávání jejich dítěte a nemusí se zabývat dalšími povinnostmi, které by se týkaly jejich zaměstnání. Jsem toho názoru, že obě možnosti mohou mít své výhody i nevýhody. Pokud pracuje pouze otec a matka zůstává jenom doma s dítětem, může to pro otce znamenat **nedostatek jeho volného času** nebo celkově i psychické a fyzické vyčerpání. Jestliže pracuje matka z domu, otec nemusí být natolik pracovní zátěžový. Na druhou stranu to ale může znamenat pro matku málo času, který by mohla věnovat ke vzdělávání svého dítěte.

Dále ve výzkumu zjistili, že jedním z aspektů využití času u rodičů bylo to, že se často rozhodovali o domácím vzdělávání z důvodu času, který měla k dispozici matka. V některých případech nastala taková situace, že rodiče dávali přednost tomu, že tráví raději čas s dětmi, namísto chození do práce. Dalším tématem bylo, jestli zvolit roli rodiče nebo přijmout roli matky a učitelky, kde problémem je kvalita času a jeho správné využití. Rodiče domácího vzdělávání ve výzkumu poukázali na časovou výhodu, jako jedno hlavní pozitivum a předností domácího vzdělávání. Rodiče ocenili skutečnost, že se nemusí

podřizovat institucionálnímu systému a mohou více reagovat na rodinné potřeby. Následujícím tématem byla zodpovědnost za využití času. Schopnost trávení společného času jako rodina, která může ovlivňovat své děti trávením jejich času, je výsledkem jedinečné pozice, ve které jsou rodiče domácího vzdělávání. **Efektivní využití času** bylo v rozhovorech spojeno především se zajištěním emoční stability dětí. Rodiče cítili, že poskytování silných vazeb a emocionálně bezpečného prostředí pro učení je cennou investicí do budoucího rozvoje jejich dětí. Rodiče domácího vzdělávání tedy měli tendenci využívat čas takovým způsobem, který vytváří prostor pro děti, kdy mohou převzít větší kontrolu nad plánováním veškerého učiva. (Beláňová et al., 2018)

Machovcová, Beláňová, Kostecká a McCabe (2020) jsou toho názoru, že rodiče vytvářejí prostor pro **individuální rozvoj** dítěte tak, že ho vyváží takovým způsobem, aby bylo co nejvíce časově vhodné pro vzdělávání jejich dítěte. Snížení stresové zátěže, které je velmi kladné na dítě, usnadňuje organizaci chodu celé rodiny během domácího vzdělávání. Podle rodičů, k větší efektivitě vzdělávání a možnosti věnování se zájmům dítěte, vede kontrola nad organizací celkového času v průběhu dne. Domácí vzdělávání nemůžeme odtrhnout od běžných představ o ideálním rodičovství a mateřství, kde **klíčovým faktorem** pro pozitivní a správný rozvoj dítěte je především **matka**. Lois (2013) uvádí, že matky, které vzdělávají své děti v rodinném prostředí, se převážně zaměřují na společenské apely na dítě, které jsou zaměřené na rodičovství a potřebu mateřské blízkosti. Matky nesou velké břemeno emoční, fyzické a časové zátěže, kterou domácí škola vyžaduje. Matky mohou mít během domácí školy nedostatek volného času nebo v jiném případě nemusí mít žádný volný čas. Zároveň matky také nesou velkou odpovědnost za vzdělávání jejich dětí. Z tohoto důvodu mohou některé matky mít všeobecný strach z neúspěchu, který vnímají především na samotném začátku domácího vzdělávání jejich dětí.

Vyhrazení správného času, který je věnovaný dítěti během domácího vzdělávání, je pro rodiče velmi důležité. Měli by si vyhrazovat jejich čas na takovou určitou dobu, kdy se budou věnovat pouze vzdělávání jejich dítěte a ve zbytku dalšího volného času se budou zabývat jejich zájmům, aby nedocházelo u rodičů k příliš velké zátěži. Správné rozvržení času může vést k méně zátěžovým a stresovým situacím, které by mohli v rodině nastat. Někteří rodiče se mohou věnovat vzdělávání jejich dítěte příliš, což může vést k jejich celkovému vyčerpání. Podle mého názoru může k takové situaci dojít především během domácího vzdělávání dítěte předškolního věku, kdy někteří rodiče mohou být na dítě příliš vázaní a chtějí s ním trávit svůj veškerý volný čas.

Rodiče neposílají své děti do školy z několika důvodů. Především jsou toho názoru, že o výchovu dětí se mají starat jenom rodiče a ne stát. Také rádi tráví čas se svými dětmi, mají zájem je pozorovat při učení, chtějí jim neustále pomáhat a být jim kdykoliv nablízku. Zároveň chtějí své děti ochránit před tělesnými, duševními i duchovními změnami. Dalším důvodem je, že rodina chce trávit více času pospolu, takový čas musí ale trávit zejména kvalitně, aby to mělo vliv na jejich vztah i úroveň vzdělávání. Většina rodičů přestane děti posílat do školy i z mnohem osobnějším důvodů, takoví rodiče chtějí, aby se jejich dětem v první řadě neubližovalo. (Holt & Farenga, 2018) Někteří rodiče také upřednostňují domácí vzdělávání na delší dobu z toho důvodu, aby jejich děti mohli později lépe čelit nárokům institucí. Mají představu o tom, že instituce není přátelské prostředí pro malé dítě a že oni jsou primární pečující osobou. Takoví rodiče ale mohou být v některých případech, až příliš moc přecitlivělí vůči svému dítěti. (Machovcová et al., 2020) Spousta rodičů také dospěla k volbě individuálního vzdělávání na základě zkušeností s běžnou školou, kterou navštěvovalo jejich dítě v minulosti. V některých případech se jedná také o děti, které potřebují určitou speciální péči. Může jít například o logopedické problémy nebo jiné poruchy učení. Rodiče také často zdůvodňují domácí vzdělávání svých dětí tím, že chtějí především rozvíjet jejich umělecké a sportovní nadání, vysoký intelekt nebo jim chtějí umožnit jazykové vzdělávání na vyšší úrovni. Také se může jednat o rodiče, kteří mají nastavená určitá pravidla například náboženská nebo morální a chtějí, aby se jimi jejich děti striktně a pravidelně řídily. (NÚV, 2015)

Kašparová (2017) uvádí, že domácí vzdělávání můžeme také rozdělit do čtyř skupin podle důvodů, které mají rodiče pro volbu tohoto typu vzdělávání. První tři skupiny zvolí domácí vzdělávání z praktických důvodů, kdy jim tato možnost dovolí vzdělávat dítě podle jeho specifických potřeb. Můžeme zde zařadit rodiny sportovců nebo umělců, dále rodiny, které se setkaly s šikanou nebo rodiny, které mají speciální vzdělávací potřeby (nadané děti nebo děti se zdravotním postižením). Pro tuhle skupinu je **individuální vzdělávání** v rodinném prostředí volbou z toho důvodu, že většinový vzdělávací systém vnímají jako neschopný pro jejich dítě. Do čtvrté skupiny patří rodiny, které chtějí svým dětem předávat hodnoty, které se podle nich nenachází v běžném vzdělávacím systému. Většinou jde o příslušníky různých církví nebo jde o rodiče, kteří mají jiný názor na soužití s prostředím nebo přírodou. Tato skupina považuje domácí vzdělávání jako jedinou cestu pro jejich děti, aby na děti uplatnili svůj vliv a předali jim jejich sdílené hodnoty.

Ve své studii Picková (2017) uvádí důvody, proč někteří rodiče neposílají své předškolní děti do mateřské školy nebo proč je tam posílají pouze nepravidelně. Cílem jejího výzkumu bylo najít takové případy rodin dětí, které jsou bez socioekonomického znevýhodnění. Dalším cílem bylo seznámit se s důvody tohoto jevu, zjistit názory rodičů dětí na výchovu a vzdělávání v předškolním období a zjistit pohled na úlohu předškolního vzdělávání. Ve svém výzkumu identifikovala tyto čtyři hlavní témata:

- **silný ochranný výchovný styl**
- **eliminace nedostatků z vlastního dětství**
- **nedůvěra v zajištění všestranného rozvoje dítěte mateřskou školou**
- **předčasná scholarizace.**

V prvním tématu ze získaných dat u všech rodin zaznívá přehnané vnímání potřeb jejich dítěte. Rodiče se snaží děti uchránit před nepříjemnostmi, ulevují jim od povinností a snaží se jim splnit všechny jejich možné přání. Podle mého názoru jde o rodiče, kteří jsou především přecitlivělý a chtějí pro své dítě jenom to nejlepší. Může jít i o rodiče, kteří jsou příliš fixováni na své dítě a chtějí s ním trávit svůj veškerý čas. Také mají příliš strach, že jejich dítěti bude ublíženo v jiném prostředí, než je to domácí, na které je jejich dítě zvyklé.

Ze druhého tématu vyplývá, že většina dotazovaných se rozhodla neposlat své děti do mateřské školy z důvodů negativních zkušeností z jejich dětství. Ve třetím tématu sledování rodiče vnímají odpovědnost za rozvoj a vzdělávání jejich dětí velmi vážně již právě v předškolním věku. Jakmile dítě nedochází do mateřské školy, takoví rodiče využívají volný čas pro cílený a všestranný rozvoj dítěte. V posledním tématu dotazování rodiče považují teprve až základní školu jako první institucionální stupeň vzdělávání pro jejich děti. Mateřskou školu vnímají pouze jako zařízení, které jim hlídá děti, když jsou oni v zaměstnání. Navštěvování mateřské školy se jim zdá pro jejich dítě zbytečně předčasné. Jediné, co rodiče považují jako pozitivní při docházce do mateřské školy, je možnost adaptace dětí v kolektivu. Někteří rodiče se tedy snaží začlenit své dítě do kolektivu alespoň částečnou docházkou do mateřské školy. Jiné rodiny raději volí alternativní možnosti, jako je účast v neformálních institucích a kroužcích nebo se setkávají s podobnými rodinami, které také vzdělávají své děti v domácím prostředí. (Picková, 2017)

2.2 Pohled společnosti na individuální vzdělávání a jeho možné dopady na dítě

Mezi obvyklé námitky proti domácímu vzdělávání patří názor, že děti vzdělávané v domácím prostředí jsou odtrženy od svých vrstevníků a chybí jim sociální vazby, děti mají tedy **nedostatek sociálního kontaktu**. Rodiče, kteří vzdělávají své děti doma, ale často uvádějí, že jejich děti navštěvují různé kroužky nebo tráví volný čas s ostatními dětmi. Tyto rodiny se také navzájem setkávají, takže děti mají **pravidelný kontakt i s vrstevníky**. Kritici proti domácímu vzdělávání ale nadále upozorňují, že především škola má socializační funkci, která při domácí výuce je nedostatečná nebo úplně chybí. Mnohokrát zaznívá i argument, že rodiče nemohou naučit děti to, co učitelé ve škole. Zajímavý je také názor, že rodiče nezvládnou své dítě správně ohodnotit. (NÚV, 2015) Rodiče, kteří se tedy snaží formalizovat domácí vzdělávání, jsou tak v pěti krocích zpochybnování diskriminačními opatřeními. Překonání těchto výzev vyžaduje vysoký stupeň sociální, kulturní a ekonomický kapitál, který omezuje zájemce o tento model učení. (Kašparová, 2015) Nedostatek sociálního kontaktu u dítěte, během domácího vzdělávání, je často kladenou námitkou na tento způsob vzdělávání. Souhlasím s názorem, že některé děti, vzdělávané doma, mohou mít opravdu nedostatečný kontakt se svými vrstevníky. Pokud tomu tak je, rodiče by měli pravidelně zajišťovat dítěti setkávání s dalšími vrstevníky, aby se jejich dítě naučilo, jak komunikovat s druhými a jak navazovat s dalšími dětmi i dospělými vztahy. Především u dětí předškolního věku je velmi důležité, aby jim byl zajištěný pravidelný sociální kontakt. Děti v tomto věku navazují své prvotní vztahy s ostatními dětmi učí se jak s nimi správně komunikovat. Později jim může pravidelné setkávání s dalšími dětmi ulehčit nástup na základní školu, kde nebudou mít potíže se začleněním do kolektivu.

Holt a Farenga (2018) uvádějí další obvyklé námitky proti domácímu vzdělávání. Často kladenou námitkou je otázka: *Jak se děti naučí to, co potřebují?* Rodiče by se převážně měli zabývat tím, co jejich dítě potřebuje znát a na co je jeho mysl připravená. Pokud rodiče budou dítě nutit do něčeho jiného, o čem si myslí, že je pro něho důležitější, nejspíše se toho dítě naučí málo nebo se to nenaučí vůbec. Další mnohokrát kladenou otázkou je: *Jak se děti naučí začlenit do společnosti?* Na zmíněnou otázku odpovídají, že by škola mohla děti připravit na začlenění do společnosti, ale že to zároveň znamená naučit je všemu, čemu věří většina lidí. Také jsou toho názoru, že by škola mohla dětem pomáhat najít soubor hodnot, nicméně je podle nich realita taková, že většina škol se spíše snaží o to, aby přijímaly hodnoty většinové společnosti.

Domácí vzdělávání má řadu výhod i nevýhod. Ve svém článku Kostecká (2015) zmiňuje diskusi o pozitivěch a negativěch domácího vzdělávání. Znovuobnovení domácího vzdělávání vyvolalo totiž mnoho diskusí mezi odbornou i laickou veřejností. Diskuse se zabývala především těmito třemi hlavními tématy:

- **vhodnost domácího vzdělávání** pro samotné dítě z hlediska získávání kognitivních a sociálních dovedností
- **možné dopady** existence **domácího vzdělávání** na celou společnost
- spory týkající se toho, jestli primární právo rozhodovat o vzdělání a výchově dětí má mít stát nebo rodiče.

V diskusi o vhodnosti domácího vzdělávání pro dítě se zabývali tím, že rodiče nemají dostatečné pedagogické a psychologické vzdělání. Takoví rodiče při výuce využívají spíše intuici než odborné metodické postupy. Mezi odborníky tedy vznikají obavy, jestli tento způsob vzdělávání nemůže mít dopad na samotné dítě a ohrozit tak jeho kognitivní i sociální vývoj. Často kladenou otázkou je také problém socializace během domácího vzdělávání. Spousta lidí je toho názoru, že domácí výuka děti nepřipraví na řešení sociálních konfliktů a navazování mezilidských vztahů. Rodiče, kteří vyučují své děti doma, ale tvrdí, že rodinné prostředí je pro socializaci dítěte mnohem lepší než v prostředí školy.

S tímto názorem nesouhlasím, protože socializace dítěte by měla probíhat i mimo rodinné prostředí. Kostecká (2014) dále uvádí, že příznivci domácího vzdělávání jsou přesvědčeni o tom, že dokud nejsou děti natolik vyspělé, rodiče mají hrát klíčovou roli do doby, dokud nebudou děti schopné si vytvořit svůj vlastní úsudek. V další diskusi řešili společenské důsledky vzdělávání, kde se zabývali možným dopadem domácího vzdělávání na celou společnost. Převážně se bavili o tom, co je hlavním cílem vzdělávání. Většina se shodovala v tom, že vzdělávání člověka je důležité pro jednotlivce i společnost. Jednotliví účastníci diskuze se lišili v důrazu na společenskou nebo individuální složku vzdělávání. Jedna skupina byla takového názoru, že hlavním cílem výchovy je budování společnosti tak, že přizpůsobí jedince jejím potřebám. Druhá skupina s tímto názorem nesouhlasila a domnívala se, že hlavním cílem výchovy má být rozvoj individua. Následující diskuse se zabývala otázkou: Kdo má právo rozhodovat o vzdělávání dětí? Někteří tvrdili, že o výchově a vzdělávání dítěte má rozhodovat pouze stát, protože rodiče nejsou schopni poskytnout dítěti vhodnou výchovu a vzdělávání. Jiní zase říkali, že rozhodování o vzdělávání by mělo zůstat na kompetenci jejich rodičů.

3 SPOLUPRÁCE ŠKOLY A RODINY

3.1 Vzájemná spolupráce a komunikace

Samotná **spolupráce** se obecně charakterizuje jako základní forma sociálního chování v sociálních interakcích, kdy jejím obsahem je společná cesta všech zúčastněných k cíli. Spolupráce mezi školou a rodinou má jako společný cíl, podílení se na vzdělávání a výchově dítěte. Rodičovské zapojení do dění školy má několik úrovní. Jedná se o zapojování rodičů do vzdělávacího procesu ve škole, vzájemnou komunikaci nebo společné aktivity a úroveň vzdělávání rodičů. K termínu spolupráce se vážou i pojmy jako je **kooperace** a **participace**. Kooperace je vyšší stupeň spolupráce, kde dochází k součinnosti a aktivnímu spolupůsobení. Participaci neboli partnerství dělíme na výchovné a sociální. Výchovné partnerství je v zájmu pečování o dítě a sociální partnerství je zaměřené na rozvoj školy jako instituce. (Pohnětalová, 2015) Při vytváření vztahů mezi rodinou a školou tomu napomáhají tři důležité procesy zapojení rodiny: rodičovství, vztahy mezi domovem a školou a jako poslední výsledky učení. Rodičovství se týká postojů, hodnot a praktik rodičů při výchově a vzdělávání jejich dětí. Vztahy mezi domovem a školou jsou formální a neformální spojení mezi rodinou a vzdělávacím prostředím. Zodpovědnost za učení je aspektem rodičovství, který klade důraz na aktivity v domácnosti a takové komunitě, které podporují učební dovednosti u dítěte. (Sutterby, 2017)

Spolupráce školy a rodiny je velmi důležitá hned z několika hledisek. Jednak to je z hlediska úspěšnosti dětí, spokojenosti rodičů i jejich dětí a také z hlediska osobního života, jelikož škola určitým způsobem zasahuje do života rodin. Vzájemná spolupráce školy a rodiny by se měla ubírat takovým směrem, aby směřovala především k zájmům samotného dítěte. (Pohnětalová, 2015) Rodiče by také měli dostat příležitost k zapojování se do procesu rozhodování o škole. Nejprve musí školu ale dobře poznat a porozumět všemu, co se v dané škole odehrává a jaký tam probíhá stanovený režim. Také by měli dostat příležitost k zapojování se na různých společných akcích. (Felcmanová, 2013) Vztah školy a rodiny je realizovaný především přímou a nepřímou komunikací, dělbou povinností a odpovědností za dítě. Utváří se tak celkový obraz rodiny i samotné školy. Do tohoto vztahu vchází další důležité faktory, které určují kvalitu vztahu, jako jsou představy, očekávání a jako poslední zkušenosti. Následně sem patří i faktory jako je například vzdělanost rodičů, status rodiny ve společnosti, osobnost učitele nebo i délka jeho praxe. Podle Majerčíkové (2012) in Pohnětalová (2015) jsou stanoveny tři úrovně vztahu školy a rodiny:

- **vztah na úrovni sociálních institucí**
- **vztah na úrovni personálních organizací**
- **vztah na úrovni personální.**

Spolupráce také může probíhat od centrální úrovně až po úroveň konkrétní školy. Podle Štecha (2004) in Pohnětalová (2015) dělíme takovou spolupráci na úrovni školy a rodiny z pohledu angažovanosti rodičů na:

- **alternativní vztah**
- **nahrazující vztah**
- **komplementární vztah.**

Alternativní vztah je takový, že rodiče nerozumí problémům, které mají jejich děti, nepomáhají jim s přípravou do školy a nejsou vůbec v kontaktu s učiteli svých dětí. Nahrazující vztah je takový, že rodiče jsou spíše kritický vůči škole, která podle nich nedostatečně rozvíjí myšlení a nahrazují tak přípravu svých dětí doma. V komplementárním vztahu rodina vyžaduje od školy předávání znalostí dětem a také zároveň se školou pravidelně spolupracuje. Majerčíková (2012) in Pohnětalové (2015) uvádí, že aby vztah mezi školou a rodinou správně fungoval je potřeba podporovat školní výkonnost a úspěšnost dítěte. Jde o to aby dítě mělo celkovou psychickou, fyzickou a sociální pohodu. Také charakterizuje některé **výhody dobrých vztahů**, které vedou ke kvalitní a hodnotné spolupráci školy a rodiny:

- domácí příprava dětí na školní výuku, kterou podporují rodiče, se značně odráží na výsledcích dítěte, a to zároveň usnadňuje práci učitele
- rodič, který spolupracuje s učitelem svého dítěte, lépe svému dítěti rozumí, komunikuje s ním lépe a jeho přístup k dítěti je reálnější
- zapojením rodičů do školních záležitostí je možností vyrovnání deficitu kulturního vzdělání některých dětí, zpravidla z důvodu nízkého socioekonomického stavu rodiny
- rodiče mohou také svým zapojením vytvářet profil školy ve vztahu k okolí
- při blízkém kontaktu školy a rodiny mohou rodiče získat odborného partnera pro konzultace ohledně působení dítěte jak ve škole, tak i mimo ni.

Kvalitní **spolupráce mezi učitelem a rodiči** znamená, že společně pracují vhodně v několika vrstvách. Učitel nabízí rodičům prostor pro spolupráci, dobře s nimi komunikuje, poskytuje jim dostatek potřebných informací vhodným způsobem a získává je od nich. Dále

také vytváří s nimi přátelský vztah, nabízí jim účast na životě školy, předává jim správné vzdělávací návyky a ukazuje jim že rodiče a škola jsou jeden společný tým. **Spolupráce mezi učitelem a rodičem** má spoustu velkých výhod, a to především i pro samotné dítě. Pro takovou spolupráci je důležitá profesionalita, vhodná komunikace s rodičem, optimismus a pozitivní postoj, a především také vstřícnost. (Čapek, 2013) Spolupráce může probíhat několika formami například účastí na konferenci rodičů a učitelů, účastí na společných akcích pořádané školou, účastí na rozšířených návštěvách třídy nebo pomocí s třídními a školními aktivitami. (Sutterby, 2017) Rodiče by měli mít zájem o spolupráci se školou a měli by se ke vzájemné spolupráci stavět pozitivně. Především pokud rodiče vzdělávají své děti v domácím prostředí, může jim vzájemná spolupráce pomoci v tom, jak přistupovat ke vzdělávání a jak rozvíjet schopnosti jejich dítěte.

3.2 Rizika a očekávání ve vzájemném vztahu

Pokud je vazba mezi školou a rodinou příliš úzká, přináší to hned několik sporných aspektů, které mohou v konečném důsledku omezit jednu ze stran. Škola pro dítě funguje jako prostředí, kde se dítě prezentuje samo za sebe, učí se samostatnosti, zodpovědnosti, zaujímá své místo v kolektivu a buduje si sociální vztahy se svými vrstevníky. Pokud rodiče budou často přítomní ve škole, může to ovlivnit rozvoj osobnosti dítěte. Škola je velmi důležitá socializační instituce, a to z toho důvodu, že je jiná než rodina. (Pohnětalová, 2015)

Pohnětalová (2015) také uvádí, že během komunikace s rodiči mohou vzniknout určité **komunikační bariéry**, které souvisí s konkrétní kulturou rodiny, se společenskou vrstvou nebo rozdílností ve sdílení hodnot. Dítě v rodinném prostředí přijímá systém hodnot i preferencí, které ovlivňují jeho budoucí životní rozhodování. Pro učitele tedy vyplývá, že když bude mít dobře zmapované rodinné prostředí dítěte, tak může navazovat na znalosti, které mohou přispět k řešení vzniklých situací. Vždy je teda potřeba, aby se pracovalo se silnými stránkami účastníků a hledala se společná řešení problémů. Některé **konflikty** mohou mít i pozitivní rysy, které mohou upozornit na problémy a mohou vyžadovat určitá řešení a podporovat vzájemnou komunikaci mezi dvěma institucemi. Podle mého názoru je tedy komunikace mezi učitelem a rodičem klíčovým faktorem, aby jejich vzájemná spolupráce byla hodnotná a zároveň přínosná pro obě strany.

Rodiče i škola mají během vzájemné spolupráce spoustu **očekávání**. Rodiče především očekávají, že jim učitel poradí, co mají dělat, když s dítětem není něco v pořádku. Mají představu, že učitel má jejich dítě naučit vše bez domácích úkolů a bez jakýchkoliv

problémů. Učitel má podle nich vyřešit všechny problémy jenom v prostředí školy. Také očekávají, aby učitel všechny zprávy o dítěti podával pouze soukromě. Dále jsou toho názoru, že učitel má být spravedlivý ke všem dětem. Nechtějí, aby je škola obtěžovala nebo zatěžovala. Rodiče také očekávají, že učitel naučí jejich děti všechno pouze ve škole. (Průcha, 2013) Podle mého názoru, ale nemohou rodiče očekávat, že se jejich děti naučí všechno jenom v prostředí školy. Děti se potřebují vzdělávat i samy doma a na tom se mohou podílet i rodiče, kteří by se měli aktivně zapojovat do vzdělávání jejich dítěte.

Učitelé od rodičů zase naopak očekávají ochotu řešit společné problémy. Také chtějí, aby rodiče vytvářeli pro své děti pozitivní rodinné prostředí. Spoléhají na to, že rodiče pečují o práci svých dětí. Učitelé také očekávají, že rodiče zajistí, aby děti nosily do školy všechny pomůcky. Dále chtějí, aby se rodiče zajímali o děti a jejich volný čas a měli zájem se setkávat s učiteli. Učitelé také očekávají plnění všech základních požadavků. (Průcha, 2013)

3.3 Spolupráce školy a rodiny individuálně vzdělávaného dítěte

Spolupráce školy a rodiny je během domácího vzdělávání velmi důležitá. Škola by měla na rozhodnutí rodičů o volbě individuálního vzdělávání přistupovat pozitivně a měla by se pokusit raději pomoci než překážet. Spousta školských systémů brání domácímu vzdělávání a někdy nastávají i takové případy, že se pokoušejí odebrat rodičům jejich děti. Školy mají totiž obavy, že když některým rodičům povolí domácí vzdělávání, bude o tento způsob vzdělávání stát čím dál více rodičů a školy tak přijdou o práci. Není ale tolik rodičů, kteří by natolik důvěřovali svým dětem nebo stáli o přítomnost se jim neustále a pravidelně věnovat. Takoví rodiče mnohdy ani neví, jak přistupovat k tomuto způsobu vzdělávání. Není tedy žádný důvod, aby školy vnímaly domácí vzdělávání dětí jako vážné riziko. Školy, které budou s rodinami praktikující domácí vzdělávání, spolupracovat, mohou díky tomuto vztahu jediné získat. (Holt & Farenga, 2018) Během individuálního vzdělávání dětí je podle mého názoru spolupráce mezi rodiči a školou opravdu klíčová. Pokud si rodiče neví během tohoto způsobu vzdělávání s něčím rady nebo potřebují s čímkoliv pomoci, mohou se vždy obrátit na školu se kterou spolupracují. Škola by v tomto případě měla být vždy ochotná nabídnout potřebnou pomoc a radu. Obě strany by se tedy měly snažit udržovat vzájemnou kvalitní spolupráci i komunikaci.

4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Pojem individuální vzdělávání není ve společnosti zcela sjednocený. Z tohoto důvodu se můžeme setkat s několika pojmy: **individuální vzdělávání**, **domácí vzdělávání** a **domácí škola**. K legalizaci individuálního vzdělávání v ČR došlo na základě dlouholetého pokusného ověřování. Po skončení tohoto pokusného ověřování vyšel i nový ŠZ, který zavedl způsob plnění školní docházky bez pravidelné účasti ve vyučování. Ve ŠZ najdeme paragraf, kde jsou vypsány **podmínky**, za kterých mohou rodiče vykonávat individuálního vzdělávání. Ve ŠZ je také vymezeno povinné předškolní vzdělávání. Na základě toho MŠMT vydalo v roce Metodické doporučení k průběhu individuálního vzdělávání dětí v mateřských školách a ověření dosahování očekávaných výstupů.

Rodiny, které se věnují individuálnímu vzdělávání, přistupují k tomuto vzdělávání podle určitého způsobu. Nejvíce se ale zaměřují na **individuální potřeby a zájmy** svého dítěte. Rodiče si také tvoří svou vlastní osnovu podloženou rodinným přístupem ke vzdělávání. Během domácího vzdělávání dětí je pro rodiče důležité správné rozvržení času, aby u nich nedocházelo k velkému stresu a psychické i fyzické zátěži. Rozvržení času ke vzdělávání dětí by mělo být rozvrženo tak, aby vyhovoval oběma stranám. **Důvody rodičů k volbě** individuálního vzdělávání jsou různé, v mnoha případech se ale často shodují. Nejčastějším důvodem je, že rodiče chtějí trávit veškerý svůj čas s dětmi a chtějí jim neustále pomáhat. Rodiče také mají představu o tom, že rodinné prostředí je nejvhodnější místo, kde by se měly jejich děti vzdělávat. Dalšími důvody jsou také špatné zkušenosti rodičů se vzdělávacími institucemi, morální zásady rodičů, zdravotní důvody nebo cestování. Mezi **obvyklé námitky společnosti** proti domácímu vzdělávání patří především názor, že děti v domácím vzdělávání jsou odtrženy od svých vrstevníků a chybí jim sociální kontakt. Další často kladenou námitkou je, že rodiče nejsou přizpůsobeni a kvalifikováni ke vzdělávání svých dětí. Individuální vzdělávání nese řadu výhod a nevýhod. Jako výhodu můžeme považovat **individuální přístup**, více prostoru a času na vzdělávání. Jako nevýhodu můžeme naopak považovat **nedostatek sociálních kontaktů** dítěte.

Spolupráce mezi školou a rodinou je důležitá z hlediska úspěšnosti dětí, spokojenosti rodičů a z hlediska osobního života. Vzájemná spolupráce by měla směřovat k zájmům samotného dítěte. Vztah mezi školou a rodinou může přinášet i některá rizika, z tohoto důvodu by neměl jejich vztah být příliš moc úzký. Během tohoto vztahu by obě strany neměli na sebe klást příliš mnoho očekávání. Spolupráce mezi školou a rodinou by měla probíhat kvalitně, především pokud se jedná o dítě, které je vzděláváno rodiči v domácím prostředí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum je zaměřen na zjištění názorů učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí. V této části popisuji realizaci kvalitativně orientovaného výzkumu a uvádím získaná data pomocí polostrukturovaného rozhovoru, který jsem vedla s učiteli mateřských škol. Tato část zahrnuje výzkumnou strategii a techniku sběru dat, popis výzkumného souboru, průběh výzkumného šetření, následně zpracování dat a interpretaci získaných výsledků. Odpovídám zde na výzkumné otázky a v závěru praktické části popisuji získané poznatky z výzkumného šetření a nakonec zde uvádím doporučení pro praxi mateřských škol. Doporučení může být přínosné pro budoucí učitele mateřských škol, ale může také sloužit pro učitele, kteří již vykonávají tohle povolání.

5.1 Výzkumná strategie a technika sběru dat

Na základě mého tématu bakalářské práce jsem realizovala **kvalitativně orientovaný výzkum**. U kvalitativního výzkumu do hloubky prozkoumáváme určitý definovaný jev a přinášíme o něm co největší množství informací. Pomocí kvalitativního přístupu získáváme data, která musíme analyzovat a interpretovat jinými postupy, než jaký využívá kvantitativní přístup. (Švaříček & Šed'ová et al., 2014) Mišovič (2019) uvádí, že kvalitativní výzkum je ve své podstatě orientovaný holisticky na rozdíl od kvantitativního výzkumu, který je zaměřený na dílčí stránky jevu. Při realizaci kvalitativního výzkumu se uplatňují poznávací, metodické a metodologické principy. Kvalitativně zaměřený výzkum prozkoumává sociální skutečnost prostřednictvím odhalení subjektivních významů. Ke zjištění a porozumění tomu, co je podstatou jevů, slouží určité metody a techniky.

Ve svém výzkumu jsem uplatnila metodu **polostrukturovaného rozhovoru**, který jsem vedla s vybranými respondenty. Díky polostrukturovanému rozhovoru můžeme získat velké množství informací od jednotlivých respondentů. Jeho hlavním cílem je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu. (Švaříček & Šed'ová et al., 2014) Data, která jsou získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru, jsou závislá na osobních hodnotových systémech. Veškerá získaná data jsou také podmíněna psychickým prožíváním a chápáním dotazovaného. (Mišovič, 2019) Před samotným výzkumem jsem si vymezila hlavní cíl výzkumu, ze kterého vycházejí dílčí cíle. Také jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku, ze které vyplývají dílčí výzkumné otázky.

5.2 Cíle výzkumu

Hlavní cíl výzkumu:

Zjistit názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí.

Dílčí cíle výzkumu:

1. Zjistit, jak se učitelé mateřských škol staví k volbě rodičů pro individuální vzdělávání.
2. Zjistit, jaké jsou podle učitelů mateřských škol hlavní důvody rodičů pro volbu individuálního vzdělávání.
3. Zjistit, jaká je spolupráce a komunikace mezi rodiči individuálně vzdělávaného dítěte a učiteli mateřských škol.

5.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké názory mají učitelé mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Jak se učitelé mateřských škol staví k volbě rodičů pro individuální vzdělávání?
2. Jaké jsou podle učitelů mateřských škol hlavní důvody rodičů pro volbu individuálního vzdělávání?
3. Jaká je spolupráce a komunikace mezi rodiči individuálně vzdělávaného dítěte a učiteli mateřských škol?

5.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor se skládal z **osmi respondentů**. Jednalo se o učitelky vybrané ze čtyř mateřských škol, které se nachází ve Zlínském kraji. Způsob výběru souboru byl **záměrný**, kdy kritériem bylo, aby učitelky měly minimálně dvou letou praxi v mateřské škole. Setkala jsem se s respondenty, kdy jedna větší skupina má osobní zkušenost s individuálně vzdělávaným dítětem v rodinném prostředí nebo se alespoň s takovým dítětem někdy setkala. Druhá menší skupina má pouze povědomí o individuálním vzdělávání dětí.

Tabulka 1 - Obecná charakteristika respondentů

Respondent	Věk	Počet roků praxe	Zkušenost s IV
R 1	45 let	18 let	ano
R 2	40 let	16 roků	ano
R 3	28 let	5 let	ano
R 4	30 let	3 roky	ano
R 5	35 let	8 let	ne
R 6	46 let	12 roků	ne
R 7	42 let	15 let	ne
R 8	45 let	21 let	ano

(IV - individuální vzdělávání, R - respondent)

V tabulce jsem uvedla všechny respondenty, které jsem označila čísly od 1 – 8 z důvodu zachování jejich anonymity, proto zde nejsou uvedena jména konkrétních osob. Dále jsem u každého respondenta zaznamenala jejich věk a počet roků praxe v prostředí mateřské školy pro obecný přehled. Také jsem do tabulky poznačila ke každému respondentovi, jestli má nebo nemá osobní zkušenost s individuálně vzdělávaným dítětem nebo jestli se někdy setkal s dítětem, které je tímto způsobem vzděláváno. Zkušenost nebo setkání s individuálně vzdělávaným dítětem ovlivňovala názory a celkový pohled na tento způsob vzdělávání dětí v rodinném prostředí.

5.5 Výzkumné šetření

Sběr dat v kvalitativním výzkumu probíhá v dlouhodobém časovém intervalu. (Hendl, 2016) Ke sběru dat jsem použila metodu **polostrukturovaného rozhvoru**. Polostrukturovaný rozhovor obsahuje připravené otázky, které systematicky směřují k identifikaci výzkumných témat pomocí odpovědí. (Mišovič, 2019) Stanovila jsem si tedy předem **základní otázky**, které vycházejí z hlavní výzkumné otázky a jsou pro vyhodnocení výzkumu klíčové. Okruhy otázek v rozhvoru jsem stanovila v závislosti podle výzkumných cílů, které se vážou s výzkumnými otázkami. Dále jsem si stanovila i **doplňující otázky**, které jsem použila podle potřeby vyvíjení určitých rozhovorů. Mišovič (2019) uvádí, že doplňující otázky přinášejí informace, které jsou spojené přímo s kontextem, o který se zajímáme.

Před uskutečněním všech rozhovorů, jsem respondentům nejdříve sdělila, jakému tématu se věnuji v mé bakalářské práci a jaké jsou cíle mého výzkumu. Také jsem uvedla, jak bude probíhat rozhovor a k čemu ho následně použiji. Dále jsem respondenty ujistila o tom, že všechny údaje a informace zjištěné z rozhovorů, budou použity v mé práci zcela anonymně. Také jsem zmínila, že během rozhovoru mohou kdykoliv odmítnout odpověď. Dala jsem jim tedy podepsat **informovaný souhlas o poskytnutí rozhovoru**. Respondenty jsem poté požádala o souhlas nahrávání našeho rozhovoru. Rozhovory jsem nahrávala na záznamové zařízení - mobilní telefon. Délka všech rozhovorů trvala přibližně 30-40 minut.

Na začátku samotného rozhovoru s účastníkem výzkumu by mělo proběhnout požádání o souhlasu k účasti na výzkumu, požádání o souhlasu nahrání rozhovoru a ujištění o anonymitě. (Švaříček & Šed'ová et al., 2014) Při vedení rozhovoru s respondenty jsem měla u sebe seznam předem stanovených otázek i seznam případných doplňujících otázek. Po ruce jsem měla také schéma základních témat, kterého jsem se držela během rozhovorů. Během kladení otázek jsem se snažila otázky pokládat srozumitelně, aby dotazovaný pochopil podstatu otázky. Při rozhovorech jsem subjektivně nekomentovala odpovědi respondentů a snažila jsem se působit po celou dobu nestranně.

5.6 Zpracování dat

Ve chvíli, kdy jsem měla sesbíraná všechna data, přesunula jsem se k dalšímu kroku, kdy jsem rozhovory nejprve doslovně přepsala do podoby **transkripce** (psaná podoba rozhovorů). Pro analýzu dat a jejich celkovou interpretaci jsou prepisy konečnými zdroji dat. (Švaříček & Šed'ová et al., 2014) Poté jsem přešla k **analýze dat**, kdy jsem zvolila metodu **otevřeného kódování**. Mišovič (2019) tvrdí, že cílem otevřeného kódování je, že si vytvoříme seznam kódů a kategorií.

Text jsem tedy rozdělila na jednotlivé celky podle jejich významu a rozdělila je na jednotky. Určitými jednotkami bylo například slovo, slovní spojení nebo věta. Vzniklým jednotkám jsem poté přidělila dané **kódy**. Během kódování jsem kódy slučovala, rozdělovala a případně jsem je nahrazovala vhodnějšími názvy. Přiřazené kódy se skládaly z odpovědí respondentů nebo jsem jim určila vlastní slovní spojení, která charakterizovala výroky odpovědí. Šerek (2009) in Mišovič (2019) uvádí, že získaná data jsou zpracována nejdříve pomocí částečného kódování, kdy je cílem se v nich nejprve orientovat a poté je cílem pojmenovat jednotlivé výroky. Potom dále v záměrném kódování vznikají obecnější kategorie, aby data byla přehledná pro hledání vzájemných vztahů mezi nimi.

6 VÝSLEDKY DAT

6.1 Významové kategorie

Kódy, které mi vznikly z otevřeného kódování jsem začala k sobě přiřazovat podle podobnosti nebo souvislosti. Jakmile jsem měla seznam kódů, začala jsem s jejich kategorizací a stanovila jsem si jednotlivé **kategorie**. Mišovič (2019) ve své knize uvádí, že kategorie se vyznačují určitými charakteristikami a vlastnostmi. K jejich určení nám může pomoci proces identifikace vlastností kategorie.

Pomocí otevřeného kódování mi vzniklo **pět významových kategorií**. První kategorie nese název **Důvod volby**, druhá kategorie je pojmenovaná názvem **Spolupráce a komunikace jako klíčový faktor**, třetí kategorie má název **Socializace jako důležitý proces**, další kategorií je **Dítě v centru pozornosti** a jako poslední kategorií je **Dítě mimo společenství vrstevníků**.

Tabulka 2 - Přehled kategorií a kódů

Název kategorie	Kódy
Důvod volby	zdravotní problémy, cestování, negativní zážitky z dětství, přecitlivělost rodičů, nespokojenost nebo nesouhlas, tlak na výkon dítě
Spolupráce a komunikace jako klíčový faktor	společné akce, osobní návštěva, telefonní pohovor, nabídnutí potřebných materiálů, zavedení portfolia dítěte
Socializace jako důležitý proces	sociální kontakty, vztahy mezi vrstevníky, adaptace
Dítě v centru pozornosti	prohloubení emocionální vazby, individuální přístup, více času a prostoru k učení, rozvíjení zájmů dítěte
Dítě mimo společenství vrstevníků	sociální izolace, špatná komunikace a interakce, nedostatek odborného materiálu, nespolupráce dítěte

6.1.1 Důvod volby

Důvody, které vedou rodiče k volbě individuálního vzdělávání v rodinném prostředí, jsou různé, ale ve většině případů se častokrát shodují. Podle odpovědí respondentů se rodiče nejčastěji rozhodnou pro tento způsob vzdělávání z důvodu **nespokojenosti nebo nesouhlasu se školským systémem**. Respondentka 3 uvádí tento přesný důvod volby rodičů: „*Nenašli vhodnou formu vzdělávání. Nejsou spokojeni nebo nesouhlasí s tím, jak se učí a přistupuje k dětem v mateřské škole.*“ Tento stejný pohled má i respondentka 1, která uvádí, že důvodem rodičů je: „*Nespokojenost nebo nesouhlas se způsobem vzdělávání v našich školách,...*“ Respondentka 4, která má své dítě v domácím vzdělávání je toho názoru, že hlavním důvodem rodičů je špatně nastavený systém školství. Respondentka 7 je také toho názoru, že rodiče nesouhlasí se státním nebo jakýmkoliv jiným systémem vzdělávání a dodává, že podle některých rodičů, chybí v mateřských státních školách individuální přístup a že učitelé kladou příliš velký **tlak na výkon dětí**: „*...neindividuální přístup ve státním vzdělávání, velký tlak na dítě, na jeho výkon, ne na jeho osobnost.*“ Tento stejný pohled, na nedostatek individuálního přístupu a velkého tlaku na děti, má i respondentka 4: „*...určitě velký nápor od rodičů na učitele, kteří nemohou učit podle individuálního přístupu ke každému žákovi. Dalším důvodem rodičů často je, že nechtějí, aby jejich děti byli pod velkým tlakem učitelů.*“ Můžeme tedy vidět, že s tímto důvodem souvisí nespokojenost rodičů s přístupem učitelů k jejich dětem.

Respondentka 5 také uvádí, že rodiče hledají pro své dítě jinou alternativu ve vzdělávání: „*Rodiče chtějí pro své dítě něco jiného, chtějí alternativní způsob výchovy.*“ Rodiče si také často myslí, že pouze rodiče mohou nejlépe vzdělávat své děti, jak uvádí v rozhovoru respondentka 8: „*...mají pocit, že právě oni jsou ti nejlepší, kteří mohou svým dětem nabídnout vzdělávání na úrovni předškolního věku.*“

Dalším důvodem rodičů jsou **negativní zážitky z dětství**, kdy podle respondentky 4 je to hlavním důvodem, proč se rodiče rozhodnou pro individuální vzdělávání: „*Hlavním důvodem je záporná zkušenost se systémem...*“ Respondentka 1 uvádí stejný pohled na věc, kdy zmiňuje, že důvodem jsou: „*...negativní zážitky z vlastního vzdělávání v dětství.*“ Ve své odpovědi tento pohled uvádí i respondentka 3: „*...špatná prvotní zkušenost se školským systémem...*“ Negativní zážitky z dětství mohou v rodičích vyvolávat špatné vzpomínky, proto raději chtějí vzdělávat své děti doma v rodinném prostředí. Často zmiňovaným důvodem je také **přecitlivělost rodičů**. Pro respondentku 2 je přecitlivělost rodičů nejčastějším důvodem volby rodičů: „*Pokud nejde o zdravotní důvody, potom se domnívám,*

že jde pouze o přecitlivělost rodičů a fixování na své děti. Nejspíše mají obavy, že by s jejich dítětem někdo jednal jinak, než si oni představují. Mají strach, že by mu nějaké dítě mohlo ublížit nebo, že by ne vždy bylo vyhověno každému požadavku a přání jejich dítěte.“ Respondentka 2 u této odpovědi uvedla, že vychází ze slov kamarádky, která má dítě v individuálním vzdělávání.

Mezi obvyklé a známé důvody rodičů patří **zdravotní problémy** a **cestování**. Rodiče v případě zdravotních důvodů nemají většinou na výběr jinou možnost, proto své děti musí vzdělávat v domácím prostředí. V případě častého cestování zvolí individuální vzdělávání, protože je to jedinou možnou alternativou, jak vzdělávat své děti na cestách. Respondentka 8 uvádí: „Důvodem mohou být vážná onemocnění, kdy rodičům nezbyde nic jiného, než se účastnit individuálního vzdělávání.“ Respondentka 6 zase uvádí, že rodiče se rozhodnou pro tento způsob vzdělávání z důvodu specifických potřeb nebo ze zdravotních důvodů, v rozhovoru také sděluje, že dalšími možnými důvody může být: „...stěhování, pobyt v zahraničí, cestování...“ Respondentka 4 je také tohoto názoru, kdy v její odpovědi je zmíněn i důvod cestování: „...může jít o zdravotní problémy nebo cestování.“

6.1.2 Spolupráce a komunikace jako klíčový faktor

Spolupráce a komunikace mezi mateřskou školou a rodiči individuálně vzdělávaného dítěte je velmi důležitá a klíčová. Mateřská škola může rodičům **nabídnout potřebné materiály nebo pomůcky** a rodiče se také mohou aktivně účastnit různých společných akcí školy. Respondentka 1 sděluje v rozhovoru: „Mateřská škola by měla rodičům předat potřebné pomůcky a materiály, které jim pomohou k orientaci v obsahu předškolního vzdělávání a jeho předpokládaných výstupech.“ Pro respondentku 4 je komunikace důležitá, protože vzdělávání v domácím prostředí podle ní může probíhat neuceleně a chaoticky: „Proto je tedy důležitá kooperace rodičů se vzdělávacím systémem.“ Na spolupráci a komunikaci se staví domluva ohledně ověření výstupů dítěte, které uvádí respondentka 3: „Rodiče se domluví s vedením školy, kde se dozví, co vše by mělo dítě zvládnout v průběhu individuálního vzdělávání a potom se v domluveném termínu rodiče dostaví na ověření výstupu do mateřské školy“ Respondentka 8 v rozhovoru uvádí svůj názor: „Spolupráce a komunikace závisí na společné domluvě rodičů a mateřské školy. Rodiči jsou nabídnuty různé potřebné materiály.“ Respondentka 3 také zmiňuje, že pokud je komunikace mezi pedagogem a rodičem kvalitní, pomůže to dítěti zlepšit jeho slabé stránky. Rodičům také může mateřská škola nabídnout **vedení portfolia**, které zmiňuje respondentka 8: „Líbí se mi i vytváření portfolia dítěte neboli zakládání individuálních prací. Portfolia slouží jako

podklad k rozhovorům o průběhu individuálního vzdělávání.“ Trochu jiného názoru je respondentka 7, která tvrdí že většina rodičů nepožádá o spolupráci nebo jakoukoliv pomoc během domácího vzdělávání: „*Záleží to především na rodičích, málokterý rodič totiž požádá o spolupráci, pomoc nebo radu.*“ Můžeme tedy z toho usoudit, že rodiče v některých případech nemají zájem o jakoukoliv spolupráci. Odpověď respondentky 3 je taková, že si myslí, že spolupráce a komunikace je taková, jakou si ji nastaví mateřská škola s rodiči, také ve své odpovědi uvádí příklady, o jakou formu spolupráce se může jednat, což je tedy **osobní návštěva** nebo **telefonní pohovor**, které uvedla ve své odpovědi: „*...osobní návštěva přímo v mateřské škole nebo může jít o telefonní pohovor.*“ Návštěvu mateřské školy zmiňuje i respondentka 4, která ji považuje za vhodnou zejména při řešení jakýchkoliv problémů.

Respondentka 4 podle svých zkušeností také sděluje, že mateřská škola nic neřeší, pokud si rodiče plní své povinnosti: „*Pokud rodiče plní své povinnosti tak jak mají, mateřská škola potom dále už nic neřeší.*“ V mateřské škole, kde pracuje respondentka 2, má vlastní zkušenost s tím, že rodiče nestojí moc o žádnou spolupráci a **účast na společných akcích**. U nich v mateřské škole je účast na takových akcích nulová: „*Pani ředitelka telefonicky pozve rodiče s individuálně vzdělávaným dítětem na společné akce mateřské školy, ale nikdy se nestalo, že by rodiče opravdu přišli*“ Respondentka 2 je toho názoru, že komunikace mezi rodiči a mateřskou školou je velmi zásadní: „*Rodiče by měli komunikovat s učiteli mateřských škol a měli by se zajímat o osnovu toho, co všechno by jejich dítě mělo zvládnout.*“ Respondentka 5 i respondentka 6 uvedly, že nemají se spoluprací nebo komunikací mezi mateřskou školou a rodiči žádnou osobní zkušenost.

6.1.3 Socializace jako důležitý proces

Socializace je pro dítě předškolního věku velmi důležitá. Všechny dotazované respondentky uvedly, že během individuálního vzdělávání, je potřeba zajišťovat dětem pravidelný **sociální kontakt** s ostatními dětmi. Respondentka 2 uvádí, že osobně není přikloněna k domácímu vzdělávání, protože je dítě ochuzeno o sociální kontakty s vrstevníky i jinými autoritami. Respondentka 8 zmiňuje ve své odpovědi sociální problémy u dítěte: „*Dítě by mohlo mít sociální problémy. Mohlo by mít potíže při komunikaci s vrstevníky, mladšími dětmi, dospělou osobou nebo i cizí osobou. Přece jenom v kolektivu vzniká spousta situací, kterým říkáme životní lekce a to dítěti rodič nenabídne. To si nabízí děti navzájem a učí se žít ve společenství.*“ Respondentka 7 uvedla, že není proti individuálnímu vzdělávání, pokud rodiče dítěti zajišťují kontakt s dalšími vrstevníky. Pokud by nebyl dostatečně zajištěn, dítě by mohlo mít později potíže při komunikaci s ostatními. Také uvedla, že děti z mateřské

školy mají mnohem více sociálních zkušeností oproti dětem, které jsou vzdělávány individuálně. Respondentka 1 ve své odpovědi uvádí, že: *„Nedostatek sociálních kontaktů dítěte, by mohlo vést k mnoha problémům. Dítě může být problém s navazováním kontaktů, komunikací a interakcí s vrstevníky. Také může mít problém s řešením konfliktů, jak se zapojit do hry, jak se rozdělit o věci nebo jak zaujmout pozornost pedagoga. Může mít také problémy s výchovným vzdělávacím přístupem pedagogů, odlišným od toho rodičovského.“* Respondentka 1 během rozhovoru také sděluje zkušenost s dívkou, která byla vzdělávána v domácím prostředí: *„Rodiče ji vzdělávali kvalitně, ale společenské prostředí dětského kolektivu nahradit nedokázali. Dívka byla velmi plachá, nevěděla, jak s ostatními vrstevníky komunikovat.“* Také respondentka 2 během rozhovoru uvedla své setkání s individuálně vzdělávaným chlapcem: *„Nedovede si hrát s ostatními dětmi a komunikovat s jinými lidmi. Také je bezohledný, prosazuje stále jen sám sebe a odmítá se o cokoli rozdělit.“* U těchto dvou případů můžeme vidět, že socializace dítěte mohla být nedostačující nebo zanedbaná z pohledu odpovědí respondentů. Rodiče tedy měli lépe zajišťovat svým dětem sociální kontakt s dalšími dětmi. Respondentka 8 je toho názoru že: *„...rodič nemůže dítěti nahradit sociální kontakty a vztahy mezi dětmi, které jsou pro ně velmi důležité.“*

Respondentka 2 dále v rozhovoru uvádí problém **adaptace a vztahů mezi vrstevníky dítěte**: *„Dítě, které je individuálně vzděláváno bude mít možná znalosti a manuální dovednosti, ale určitě ne sociální dovednosti. Nebude se umět začlenit do kolektivu, bude mít problém navázat přátelský nebo partnerský vztah, nebude umět řešit situace s těmito vztahy spojené.“* Respondentka 6 zase uvádí názor: *„Pokud rodič bere přípravu a začleňování dítěte do společnosti zodpovědně, tak je tento způsob vzdělávání reálný, ale kolektiv a práci v mateřské škole v něm rodič dítěti nenahradí.“* Respondentka 6 také zmiňuje, že by dítě mohlo mít problém se začleňováním do kolektivu, dále že může mít sníženou komunikaci, jak s vrstevníky tak i s pedagogy. Respondentka 3 ve svých odpovědích uvádí: *„Děti v mateřské škole mají lepší socializační schopnost oproti dětem, které jsou vzdělávány rodiči v domácím prostředí.“* Opačného názoru je ale respondentka 4, která sama vyučuje své dítě v domácím prostředí: *„Pokud rodiče udržují pravidelný kontakt s jinými dětmi, tak to dítě v navazování sociálních kontaktů nijak neomezí.“* Také uvádí svůj pohled, že dítě, které navštěvuje mateřskou školu může mít stejné problémy jako dítě s individuálním vzděláváním. Jsem stejného názoru, každé dítě může mít potíže s navazováním vztahů a to bez rozdílu, jestli je vzděláváno doma nebo v prostředí mateřské školy. Tohoto názoru je i respondentka 5, která uvedla: *„...každé dítě může mít v budoucnu problémy se socializací“*

bez ohledu na jeho vzdělávání.“ Socializace je pro dítě velmi důležitá, jak můžeme vidět z odpovědí respondentů, Rodiče by tedy měli dětem zajišťovat pravidelný sociální kontakt, aby dítě v budoucnu nemělo problémy se začleňováním do kolektivu, aby umělo správně komunikovat s ostatními, a to jak s vrstevníky, rodiči i pedagogy.

6.1.4 Dítě v centru pozornosti

Podle respondentů má individuální vzdělávání velkou řadu výhod. Nejvíce zmiňovanou výhodou respondentů je **individuální přístup a rozvíjení zájmů dítěte**, který uvádí respondentka 8: *„Výhodou je individuální přístup rodičů ke svému dítěti“* Respondentka 3 je tohoto názoru: *„Pokud je kvalitní učitel v domácím prostředí, věřím, že je schopen velmi dobře připravit dítě po teoretické stránce.“* Respondentka 1 uvádí jako výhodu: *„...lepší znalost dítěte, tedy i možnost přesně zacílit rozvojové aktivity, větší možnost individuálního rozvoje.“* Podle respondentky 3 je především výhodou osobitější přístup k dítěti: *„Mezi výhody rozhodně patří osobitější přístup učitele neboli rodiče. Více prostoru se věnovat pouze jednomu dítěti.“* Také respondentka 4 jako výhodu zmiňuje: *„...individuální přístup k dítěti v prostředí, které zná, vlastní tempo, více času na koničky a rozvíjení oblastí, které dítě baví. Dále je také výhodou nesrovnávání s ostatními dětmi.“* Respondentka 7 uvádí ve své odpovědi: *„Výhodou je, že se rodič s dítětem zajímá přesně o to, co ho zajímá. Tím prohlubují lépe vědomosti i dovednosti.“*

Další častou zmiňovanou výhodou je **více času a prostoru k učení**. Během individuálního vzdělávání se rodičům naskytuje příležitost, kdy mají více času a prostoru k učení. Rodiče mají možnost postupovat volnějším a klidnějším tempem podle potřeby dítěte, kterou uvádí respondentka 6: *„Mezi výhody patří častý kontakt s rodiči, domácí prostředí, individuální práce přizpůsobená dítěti. Rodiče mají možnost postupovat volnějším tempem podle potřeby dítěte.“* Respondentka 3 také uvádí, že velkou výhodou je více prostoru se věnovat pouze jednomu dítěti, to podle jejího názoru ve státní mateřské škole není možné. Rodiče také mají možnost u dětí rozvíjet to, co je skutečně zajímavé. Dále respondentka 4 zmiňuje výhodu individuálního vzdělávání: *„...vlastní tempo, více času na rozvíjení v oblasti, které dítě baví.“* Respondentka 5 je podobného názoru: *„...volnost režimu, možnost rozhodnout se podle aktuálního nastavení pohody v rodině.“* Respondentka 2 vidí výhodu také v individuálním přístupu a v **prohloubení emocionální vazby**: *„Výhodou je silné citové pouto s rodiči, individuální přístup s ohledem na psychický i fyzický stav dítěte.“* Zmíněnou výhodu uvádí také respondentka 1: *„...prohloubení emocionální vazby mezi rodičem a dítětem, které není odkládáno do instituce.“* Velkou výhodou je tedy i prohlubování vztahů

mezi rodiči i dítětem, kteří si během trávení každodenního společného času, mohou vytvořit mezi sebou mnohem bližší vztah.

6.1.5 Dítě mimo společenství vrstevníků

U respondentů zaznívalo také mnoho nevýhod, které přináší individuální vzdělávání. Nejvíce zmiňovanou nevýhodou byla **sociální izolace**. Respondentka 7 uvádí: „*Nevýhodou je málo sociálních zkušeností, absence života s vrstevníky.*“ Respondentka 4 také uvádí ve své odpovědi: „*Nevýhodou může být menší kolektiv dětí, nedostatek sociálních kontaktů s vrstevníky.*“ Také respondentka 3 vidí sociální izolaci jako zásadní nevýhodu: „*Za opravdu velkou nevýhodu považuji, že se dítě neučí socializovat. Ve škole se od útlého věku učí zvykat si na ostatní děti, řešit konflikty mezi žáky a společně si s nimi hrát. O většinu věcí je v domácím prostředí ochuzen, což by mohlo být problémem v budoucnu při adaptaci ve větším kolektivu například v práci*“ Respondentka 2 je podobného názoru: „*Nevýhodou je omezený kontakt se společností, a to vnímám jako velkou nevýhodu především do budoucna, potom také problémy se začleněním do pracovního kolektivu.*“ Respondentka 1 také považuje izolaci dítěte jako velmi velkou nevýhodu a jako další nevýhodu během individuálního vzdělávání považuje **špatnou komunikaci a interakci**: „*...nemožnost kvalitně rozvinout sociální komunikaci a interakci s vrstevníky.*“ Respondentka 6 také zmiňuje právě neznalost ve spolupráci a komunikaci jako velkou nevýhodu: „*...děti neznají práci ve skupině a neví, jak s ostatními komunikovat.*“ Respondentka 2 vidí nevýhodu v tomto případě: „*Děti vzdělávané individuálně jsou na veřejnosti ostýchavější, mají často problém s komunikací, jsou méně samostatné, neustále spoléhají na své rodiče, že za ně cokoliv vyřídí.*“

Další nevýhodou je **nespolupráce dítěte**, kterou uvádí respondentka 8 ve své odpovědi: „*Nevýhodou je neobjektivní názor rodičů na výsledky, pohled na výsledky může být zkreslený ze strany rodičů. Dále také může jít o nespolečnickou práci dítěte, kdy rodiče řeší úkoly za děti.*“ Nespolečnickou práci dítěte také zmiňovala respondentka 4, kdy nespolečnické vzdělávání dítěte může způsobit velké problémy při vzdělávání v domácím prostředí. Také **nedostatek odborného materiálu** vidí respondentka 2 jako velké negativum při domácím vzdělávání dětí: „*...další nevýhodou je málo odborného materiálu, didaktických a jiných pomůcek a potřebných věcí.*“ Respondentka 6 také uvádí: „*Také sem určitě patří i nevýhoda možnosti širší nabídky, kterou nabízí mateřská škola jako je návštěva divadla, sportování a hry s vrstevníky.*“ Respondentka 1 také zmiňuje že další nevýhodu může být i neznalost rodiče: „*Také*

neznalost rodiče, pokud se týká obsahu předškolního vzdělávání a způsobu všestranného rozvíjení dětí.“

Další nevýhodu může být volnost režimu nebo složitější finanční zabezpečení rodiny, které uvedla respondentka 5 ve svých odpovědích. Volnost režimu mohou někteří rodiče využívat pro své zájmy, namísto aby se věnovali svému dítěti.

6.2 Shrnutí a diskuse výzkumného šetření

Cílem mého výzkumného šetření bylo splnit hlavní výzkumný cíl a zodpovědět na hlavní výzkumnou otázku pomocí dílčích výzkumných cílů a dílčích výzkumných otázek. Po celou dobu jsem se řídila hlavním výzkumným cílem. Stanovila jsem si tři dílčí výzkumné otázky, které vycházely z hlavní výzkumné otázky. Jakmile respondenti zodpověděli na dílčí výzkumné otázky, došlo ke splnění výzkumných dílčích cílů. Zároveň došlo i ke splnění výzkumného cíle po zodpovězení hlavní výzkumné otázky.

Prvním dílčím cílem bylo: *Zjistit, jak se učitelé mateřských škol staví k volbě rodičů pro individuální vzdělávání.* Na dílčí cíl navazuje dílčí výzkumná otázka: *Jak se učitelé mateřských škol staví k volbě rodičů pro individuální vzdělávání?* Podle odpovědí učitelek, se staví k volbě rodičů pro individuálního vzdělávání převážně pozitivně, ale jen pod podmínkou, že je dětem zajištěn pravidelný sociální kontakt.

Učitelky považují socializaci u dítěte během individuálního vzdělávání jako velmi důležitý proces. Z jejich odpovědí tedy plyne, že by rodiče měli dítěti pravidelně zajišťovat kontakt s ostatními dětmi, aby nemělo problémy se začleňováním do společnosti, navazováním vztahů a nemělo potíže s komunikací. Učitelky totiž poukazují na nedostatek sociálních kontaktů dětí během individuálního vzdělávání. Také jsou toho názoru, že pokud dítě nebude mít častý kontakt s jeho vrstevníky, může mít později problémy, jak se začleňováním do společnosti. Zazněl zde i názor učitelky, že děti vzdělávané v mateřských školách mají mnohem menší potíže s navazováním kontaktů oproti dětem, které jsou vzdělávány individuálně. Učitelka, která vzdělává své dítě v domácím prostředí, je ale opačného názoru, kdy uvedla, že pokud rodiče udržují pravidelný kontakt s jinými dětmi, tak to dítě v navazování sociálních vztahů neomezí. Takový názor uvedla i další učitelka, že z jejího pohledu může mít jakékoliv dítě v budoucnu problémy bez ohledu na to, jak je vzděláváno.

Učitelky se k volbě rodičů pro individuálního vzdělávání staví také podle toho, jaké výhody a nevýhody přináší tento způsob vzdělávání z jejich pohledu. Výhody a nevýhody individuálního vzdělávání se odlišují podle osobního postoje a vlastních zkušeností učitelů

s tímto způsobem vzdělávání. Většina odpovědí se ale v mnoha případech shodovala. Nejvíce zmiňovanou výhodou respondentů je individuální přístup a rozvíjení zájmů dítěte. Učitelky uváděly že se rodiče mohou věnovat individuálním potřebám dítěte a jeho zájmům, což je podle nich velkým pozitivem při individuálním vzdělávání dětí. Další výhodou je více času a prostoru k učení, kdy si rodiče mohou rozvrhnout program učení podle potřeb rodiny. Jako velkou výhodu učitelky vnímaly i prohlubování vztahů mezi dítětem a rodičem. Během individuálního vzdělávání si podle jejich názoru může rodič vytvořit s dítětem mnohem bližší a kvalitnější vztah. Domácí vzdělávání přináší i řadu nevýhod. Učitelka, která vzdělává své dítě doma, ale nevidí žádnou nevýhodu. Ostatní učitelky ale poukazyvaly na spoustu nevýhod, které obnáší tento způsob vzdělávání. Nejčastější nevýhodou je z pohledu učitelek sociální izolace, kterou považují za nejvíce problémovou. Dalším negativem je špatná komunikace a interakce, kdy učitelky uvádějí, že v domácím vzdělávání je nemožné kvalitně rozvinout sociální komunikaci a interakci s vrstevníky. Jako další nevýhodu učitelky považují to, když dítě nespolupracuje s rodiči a projevuje nezájem k učení. Také často uváděly i nevýhodu v nedostatku odborného materiálu a ochuzení širší nabídky, které by se dětem dostávalo v mateřské škole.

Druhým dílčím cílem bylo: *Zjistit, jaké jsou podle učitelů mateřských škol hlavní důvody rodičů pro volbu individuálního vzdělávání.* Na tento dílčí cíl navazuje dílčí otázka: *Jaké jsou podle učitelů mateřských škol hlavní důvody rodičů pro volbu individuálního vzdělávání?* Z odpovědí učitelek jsou nejčastějšími důvody rodičů k volbě individuálního vzdělávání nespokojenost nebo nesouhlas se školským systémem. Rodiče nesouhlasí s tím, jak se přistupuje k jejich dětem v prostředí mateřské školy. Učitelky v mnoha případech zmiňovaly, že jsou rodiče přesvědčení, že mateřská škola nemůže jejich dítěti zajistit individuální přístup. Některé učitelky také zmiňovaly, že rodiče často poukazují na příliš velké kladení tlaku na výkon dítěte od učitelů. Podle rodičů by se měli učitelé zaměřovat spíše na osobnost dítěte než na jejich výkon při daných činnostech. Z tohoto důvodu zazněl názor učitelek, že rodiče raději hledají alternativní způsob výchovy, a proto pro své dítě zvolí individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Podle učitelek si rodiče, také často myslí, že pouze oni dokážou své dítě vychovávat a vzdělávat. Dalšími důvody jsou z pohledu učitelek negativní zážitky rodičů z jejich dětství, které také ovlivňují jejich volbu pro individuální vzdělávání. Negativní zážitky u rodičů vyvolávají špatné vzpomínky na dětství a tudíž nechtějí, aby se také jejich dítě s něčím takovým setkalo. Přecitlivělost rodičů učitelky také často zmiňovaly jako jeden z důvodů rodičů pro volbu tohoto typu vzdělávání. Rodiče chtějí

trávit veškerý čas se svými dětmi a nechtějí, aby jejich dětem někdo ublížil nebo nevyhověl všem jeho požadavkům. Přecitlivělost zmiňovaly právě dvě učitelky, které měly vlastní zkušenost s takovým dítětem. Dalšími důvody jsou zdravotní problémy a cestování, které učitelky považují jako další časté důvody rodičů. U zdravotních problému nemají rodiče jinou možnost než vzdělávat své dítě v domácím prostředí. Při častém cestování rodiny je individuální vzdělávání dítěte někdy také jedinou možnou volbou.

Třetím dílčím cílem bylo: *Zjistit, jaká je spolupráce a komunikace mezi rodiči individuálně vzdělaného dítěte a učiteli mateřských škol.* Na tento dílčí cíl navazuje otázka: *Jaká je spolupráce a komunikace mezi rodiči individuálně vzdělaného dítěte a učiteli mateřských škol?* Odpovědi učitelek poukázaly na to, že spolupráce a komunikace mezi mateřskou školou a rodiči je velmi důležitá a klíčová. Učitelky uvedly, že pokud je vzájemná spolupráce a komunikace kvalitní, může to být přínosné pro obě strany. Především pokud si rodiče nevědí s čímkoliv rady během individuálního vzdělávání jejich dítěte, mohou se vždy obrátit na mateřskou školu, která by měla rodičům vždy pomoci a poradit. Mateřská škola by měla podle učitelek především rodičům nabídnout potřebné materiály a pomůcky. Dále jim také může doporučit vést portfolio dítěte, které mohou rodiče využít při ověřování výstupů dítěte. Učitelky také zmiňovaly, že spolupráce a komunikace může probíhat formou návštěvy mateřské školy nebo pomocí telefonního hovoru. Z odpovědí učitelek ale často plynulo, že rodiče, které vzdělávají své děti v domácím prostředí, nemají zájem o žádnou spolupráci a raději si individuální vzdělávání řídí podle sebe. Jedna z učitelek zmiňovala ze svých zkušeností, že rodiče nemají ani zájem o účast na společných akcích, kde se mohou celé rodiny setkat s pracovníky mateřské školy. Učitelky jsou ale toho názoru, že by rodiče měli komunikovat s učiteli mateřských škol a měli by se zajímat o osnovu, co všechno by jejich dítě mělo zvládnout. Průběh spolupráce a komunikace mezi učiteli a rodiči je tedy stavěný na vzájemné domluvě z obou stran.

Výsledky výzkumu tedy poukazují na to, že učitelky celkově k individuálnímu vzdělávání nepřístupují negativně a neodsuzují tento způsob vzdělávání. V individuálním vzdělávání dětí v rodinném prostředí vidí řadu výhod i nevýhod. Individuální vzdělávání dítěte je podle nich pro dítě přínosné ale jen tehdy, pokud rodiče kvalitně vzdělávají své dítě, udržují sociální kontakt s dalšími dětmi a spolupracují s učiteli mateřských škol. Z výzkumu tedy vyšlo, že cesta ke správnému přístupu k individuálnímu vzdělávání je taková, aby rodiče dítě kvalitně a zodpovědně vzdělávali. Dalším důležitým krokem je, aby rodiče dítěti zajišťovali pravidelný kontakt s ostatními dětmi. Pokud rodiče nezanedbávají sociální kontakty dítěte,

mohou tak zabránit tomu, aby mělo později problémy se začleňováním do společnosti, navazováním vztahů nebo potíže při komunikaci s ostatními. Rodiče by také během individuálního vzdělávání měli mít zájem o vzájemnou spolupráci a komunikaci s učiteli mateřských škol. Kvalitní spolupráce může být rodiči oporou při individuálním vzdělávání dítěte v rodinném prostředí.

Na základě výzkumného šetření jsem sestavila **doporučení pro praxi mateřských škol**. Učitelé v mateřských školách by měli podporovat a udržovat vzájemnou komunikaci s rodiči, které své děti individuálně vzdělávají. Mateřská škola by měla poskytnout rodičům dostatek informací ohledně potřebných materiálů a pomůcek, které jsou využitelné v průběhu individuálního vzdělávání dítěte. Pokud rodiče požádají mateřskou školu o pomoc během individuálního vzdělávání, mateřská škola by jim na vzájemné domluvě měla umožnit setkání v mateřské škole nebo by jim měla poskytnout pomoc prostřednictvím telefonního pohovoru. Mateřská škola by také rodiče měla upozornit na to, že je důležité, aby jejich dítě udržovalo pravidelný sociální kontakt. Učitelé mohou rodičům také doporučit návštěvy zájmových kroužků nebo účastnění na společných akcích, které jsou pořádány mateřskou školou.

7 SHRNUÍ VÝZKUMNÉ ČÁSTI

Realizovala jsem **kvalitativně orientovaný výzkum**, ve kterém jsem uplatnila metodu **polostrukurovaného rozhovoru**. Stanovila jsem si hlavní výzkumný cíl, na který se vážou dílčí výzkumné cíle. Dále jsem si stanovila výzkumnou otázku, na kterou se vážou dílčí výzkumné otázky. Výzkumný soubor se skládal z **osmi respondentů**, kdy se jednalo o osm učitelek vybraných ze čtyř mateřských škol, které se nachází ve Zlínském kraji. Způsob výběru souboru byl **záměrný** - kritériem byly dva roky praxe. Ke sběru dat jsem použila metodu polostrukurovaného rozhovoru a stanovila jsem si základní otázky vycházející z hlavní výzkumné otázky. Dále jsem si stanovila i doplňující otázky, které jsem použila podle potřeby vyvíjení určitých rozhovorů.

Po sesbírání všech dat jsem se přesunula k **transkripci** a přešla jsem k analýze dat pro kterou jsem zvolila **otevřené kódování**. Text jsem rozdělila na jednotlivé celky podle jejich významu a rozdělila je na jednotky. Jednotkám jsem poté přidělila dané **kódy** a začala jsem s jejich kategorizací a stanovila jsem si jednotlivé **kategorie**. Vzniklo mi pět hlavních kategorií, které tvoří soubor tematicky podobných kódů, které jsou k sobě přiřazené podle jejich podobnosti a souvislosti. První kategorie nese název **Důvod volby**, druhá kategorie je pojmenovaná názvem Spolupráce a komunikace jako klíčový faktor, třetí kategorie má název **Socializace jako důležitý proces**, další kategorií je **Dítě v centru pozornosti** a jako poslední kategorií je **Dítě mimo společenství vrstevníků**. U každé kategorie jsem uváděla výsledky rozhovorů, kde jsem zmiňovala odpovědi všech respondentek, které spadaly k patřičným kategoriím.

V závěru části jsem uvedla shrnutí a diskusi výzkumného šetření. Cílem mého výzkumného šetření bylo splnit hlavní výzkumný cíl a zodpovědět na hlavní výzkumnou otázku pomocí dílčích výzkumných cílů a dílčích výzkumných otázek. Po celou dobu jsem se řídila hlavním výzkumným cílem. Po zodpovězení všech rozhovorů s respondenty jsem naplnila výzkumný cíl i výzkumnou otázku. Také jsem uvedla **doporučení pro praxi mateřské školy**, které může být přínosné pro budoucí učitele mateřských škol, ale může také sloužit pro učitele, kteří již vykonávají tohle povolání.

ZÁVĚR

Bakalářská práce má název *Názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí*. V teoretické části jsem se věnovala vymezením pojmu individuální vzdělávání, které není zcela sjednocené, z tohoto důvodu se setkáváme s pojmy domácí vzdělávání a domácí škola. Také jsem zde uvedla individuální vzdělávání z hlediska legislativy, dále jsem se věnovala tomu, jaké povinnosti má mateřská škola a rodiče individuálně vzdělávaného dítěte. Také jsem se zabývala tím, jak probíhá individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Zde jsem uvedla přístupy rodičů a rozvržení času domácí výuky. Každá rodina přistupuje k tomuto vzdělávání podle svého určitého způsobu, především se ale zaměřuje na individuální potřeby dítěte. Zde jsem také zmínila důvody, které vedou rodiče k volbě pro tento způsob vzdělávání, námitky ze strany společnosti a výhody i nevýhody, které přináší individuální vzdělávání dítěte. Individuální vzdělávání má z pohledu rodin a společnosti odlišné výhody i nevýhody. V poslední části jsem se věnovala spolupráci mezi školou a rodinou, kde jsem popisovala především vztah mezi rodiči a učiteli. Spolupráce a komunikace mezi těmito dvěma institucemi je velmi důležitá z hlediska kvalitního vzdělávání dítěte.

Teoretická část se tedy stala východiskem pro praktickou část bakalářské práce. Hlavním cílem praktické části bylo zjistit názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Nejdříve jsem se zaměřila na to, jak se učitelé mateřských škol staví k volbě rodičů pro individuální vzdělávání. Dále jsem se věnovala tomu, jaké jsou podle učitelů mateřských škol hlavní důvody rodičů pro volbu individuálního vzdělávání. Následně jsem se zaměřila na to, jaká je spolupráce a komunikace mezi rodiči individuálně vzdělávaného dítěte a učiteli mateřských škol.

Výsledky výzkumu tedy poukazují na to, že učitelky mateřských škol k individuálnímu vzdělávání dětí v rodinném prostředí nepřistupují negativně a neodsuzují tento způsob vzdělávání. V individuálním vzdělávání vidí řadu výhod i nevýhod. Nejčastěji zmiňovanou výhodou byl individuální přístup rodičů k dítěti a často zmiňovanou nevýhodou bylo, že dětem chybí sociální kontakt. Individuální vzdělávání dítěte je podle nich pro dítě přínosné ale jen tehdy, pokud rodiče kvalitně vzdělávají své dítě, udržují kontakt s dalšími dětmi a spolupracují s učiteli mateřských škol. Zjištění názorů učitelů na tuhle problematiku mi přineslo velmi cenné informace jako budoucí učitelce mateřské školy a zároveň i jako rodiči, pokud bych se v budoucnu rozhodla své dítě vzdělávat individuálně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Beláňová, A., Machovcová, K., Kostecká, Y. & McCabe, M. (2018). Justifying Home-schooling in Czech Republic: How “good parents” and their children use time. *Childhood*, 25(4), 530–543.
- [2] Čapek, R. (2013) *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada.
- [3] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekání spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Praha: Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty.
- [4] Gaither, M. (2017). *The Wiley Handbook of Home Education*. Chichester: John Wiley & Sons.
- [5] Hána, D., & Kostecká, Y. (2019). *Domácí vzdělávání v kontextu evropských vzdělávacích systémů*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- [6] Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (4., přepracované a rozšířené vydání). Praha: Portál.
- [7] Holt, J. C., & Farenga, P. (2018). *Učte se sami: dovolte dětem, aby se učily samy = Teach your own*. Praha: Marie Noe, One Woman Press.
- [8] Kašparová, I., & Klvaňová, R. (2016). Dítě a dětství: proměnlivá konceptualizace pojmů a její vazby na vzdělávání. *Sociologia*, 48(4), 377–398.
- [9] Kašparová, I. (2017). Domácí vzdělávání jako výraz kulturního kreativismu. *Sociologický časopis*, 53(1), 79-100.
- [10] Kašparová, I. (2015) The Right to be Included: Homeschoolers Combat the Structural Discrimination Embodied in Their Lawful Protection in the Czech Republic. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8(1), 161-174.
- [11] Kostecká, Y. (2014). Doma, nebo ve škole?. *Studia Paedagogica*, 19(1), 65-82.
- [12] Lois, J. (2013). *Home is where the school is: the logic of homeschooling and the emotional labor of mothering*. New York: New York University Press.
- [13] Machovcová, K., Beláňová, M., Kostecká, Y. & McCabe, M. (2020). Rodičovské vnímání dětských potřeb a rozhodnutí vzdělávat doma. *Studia Paedagogica*, 25(1), 33-50.
- [14] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. (2019). *Metodické doporučení k průběhu individuálního vzdělávání dětí v mateřských školách a ověření dosahování očekávaných výstupů*. Dostupné z <https://www.msmt.cz/file/50135>
- [15] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. (2022). *Školský zákon*. Dostupné z <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-2-2022>
- [16] Mišovič, J. (2019). *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Praha: Slon.

- [17] Národní ústav pro vzdělávání. (2015). Domácí vzdělávání. *Příloha čtvrtletníku vzdělávání*, 4(1), 1-4.
- [18] Picková, H. (2017). Proč moje děti nechodí do mateřské školy. Přístup rodičů, jejichž rozhodování neomezují socioekonomické znevýhodnění. *Orbis Scholae*, 11(1), 51-69.
- [19] Pohnětalová, Y. (2015). *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- [20] Průcha, J. (2013) *Moderní pedagogika* (5., aktualiz. a dopl. vyd.). Praha: Portál.
- [21] Sutterby, J. A. (2017). *Family involvement in early education and child care*. Bingley: Emerald.
- [22] Švaříček, R., & Šedřová, K. et al. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* (Vyd. 2). Praha: Portál.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
IV	Individuální vzdělávání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
R	Respondent
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP PV	Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠZ	Školský zákon

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Obecná charakteristika respondentů.....	34
Tabulka 2 - Přehled kategorií a kódů.....	36

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha P I Informovaný souhlas o poskytnutí rozhovoru
- Příloha P II Rozhovor s učitelkou mateřské školy

PŘÍLOHA P I: INFORMOVANÝ SOUHLAS O POSKYTNUTÍ ROZHOVORU

Informovaný souhlas o poskytnutí výzkumného rozhovoru

zaznamenaného pro účely výzkumné práce.

Názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí

Výzkumná práce vedena na: Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Obor: Učitelství pro mateřské školy

Student: Magdaléna Fuksová

Cílem výzkumu je zjistit názory učitelů mateřských škol na individuální vzdělávání v rodinném prostředí. Rozhovor i jeho záznam budou sloužit pouze pro účely zpracování bakalářské práce.

- Při poskytnutí rozhovoru je Vám zaručena anonymita.
- Máte právo kdykoliv odmítnout odpovědět.
- Vaše odpovědi budou zaznamenávány na diktafon a následně budou přepsány do písemné podoby.
- Rozhovory se budou dále analyzovat a bude se s nimi pracovat ve prospěch výzkumu.

Podpisem vyjadřuji souhlas s účastí ve výzkumu a s užitím výsledků výzkumu. Také dávám na vědomí, že jsem porozuměl/a výše uvedeným podmínkám.

V.....dne.....

Podpis participanta

Podpis výzkumníka

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S UČITELKOU MATEŘSKÉ ŠKOLY

M: *Kolik je Vám let?*

R: Je mi 45 let.

M: *Jak dlouho pracujete jako učitelka mateřské školy?*

R: Jako učitelka pracuji 21 roků.

M: *Co podle Vás znamená pojem individuální vzdělávání?*

R: Rodiče mají možnost individuálního neboli domácího vzdělávání dítěte. Rodič se aktivně sám podílí na individuálním vzdělávání dítěte ve spolupráci s mateřskou školou. Rodiče ale musí přihlásit své dítě, které oslaví své páté narozeniny, k předškolnímu vzdělávání do mateřské školy, protože od tohoto roku je vzdělávání dítěte už povinné.

M: *Jak se stavíte k individuálnímu vzdělávání dětí v rodinném prostředí?*

R: Zkušenost s individuálním vzděláváním nemám, znám jenom někoho, kdo ho praktikuje ze zdravotních důvodů. Myslím si ale, že pokud rodič tuto formu vyžaduje, je natolik zodpovědný, že se věnuje přípravě s dítětem do školy tak, aby dítě splnilo požadavky důležité při vstupu do školy. Na druhou stranu, ale rodič nemůže dítěti nahradit sociální kontakty mezi dětmi a vztahy mezi nimi, které jsou také velmi důležité.

M: *Co je podle Vás hlavním důvodem, že rodiče zvolí pro své děti individuální vzdělávání?*

R: Myslím si, že rodiče, kteří zvolí tuto formu vzdělávání, mají pocit, že právě oni jsou ti nejlepší, kteří mohou svým dětem nabídnout vzdělávání na úrovni předškolního vzdělávání. Motivací je pro ně aktivně se podílet na vzdělávání. Rodič, který má možnost být s dítětem doma, asi uvažuje o takovém vzdělávání víc, než rodič, který je celý den v zaměstnání. Důvodem může být i strach z nemoci nebo i vážná onemocnění, kdy rodičům nezbyde nic jiného, než se účastnit individuálního vzdělávání.

M: *Setkala jste se někdy s dítětem, které bylo individuálně vzděláváno?*

R: Nemám takovou osobní zkušenost. Jen jak už jsem předtím říkala tak znám dítě, které je vzděláváno individuálně ze zdravotních důvodů.

M: *Jak podle Vás probíhá individuální vzdělávání dítěte v rodinném prostředí?*

R: Nejprve musí rodič písemně oznámit mateřské škole, že chce své dítě individuálně vzdělávat. Po seznámení rodičů s ŠVP PV, RVP PV a oblastmi, ve kterých má být dítě

vzděláváno. Mateřská škola dále určí formu ověřování vzdělávání. Ověřováním se kontroluje, jestli se dítě dostatečně připravuje ve všech oblastech RVP PV. Může jít o individuální konzultace, portfolia nebo různé pracovní sešity.

M: Jaké jsou povinnosti mateřské školy a rodičů dítěte, které je individuálně vzděláváno?

R: Víím, že ministerstvo školství vydalo Metodické doporučení k průběhu individuálního vzdělávání v mateřské škole a ověřování dosavadních očekávaných výstupů. Mateřská škola se tedy jimi může inspirovat. Rodiče dětí se musí účastnit ověřování, zpětné vazby z mateřské školy a individuálních činností.

M: Jak probíhá spolupráce a komunikace mezi rodiči individuálně vzdělaného dítěte a učiteli mateřských škol?

R: Mateřská škola se s rodiči domluví na spolupráci a komunikaci s rodiči. Rodiči jsou nabídnuty různé potřebné materiály. Líbí se mi i vytváření portfolia dítěte neboli zakládání individuálních prací. Mateřská škola si také s rodiči domluví termín ověřování, kde nemusí být aktivně zapojeno dítě, může být nahrazeno třeba pozorováním.

M: K čemu podle Vás slouží portfolia dítěte?

R: Portfolia slouží jako podklad k rozhovorům o průběhu individuálního vzdělávání.

M: Jaký je podle Vás přístup rodičů k dítěti, které je vzděláváno v rodinném prostředí?

R: Můj názor je takový, že pokud by byl přístup rodičů ke vzdělávání negativní, nebylo by možné vykonávat individuální vzdělávání doma, protože by nebylo plnohodnotné. Pokud rodič o takové vzdělávání zažádá, musí mít zájem dítě pečlivě vzdělávat. Tak to já aspoň tedy cítím.

M: Jaké problémy podle Vás řeší rodiny, kde jsou děti individuálně vzdělávány?

R: Problémem může být nedostatečné individuální vzdělávání, kdy se rodič dítěti nevěnuje a dítě zaostává. Dále také pokud dítě ještě nikdy nenavštěvovalo mateřskou školu, musí dítěti chybět sociální kontakty, vztahy mezi vrstevníky, setkání se s autoritou pedagogů nebo přístupu školy.

M: Kdybyste si všimla, že individuálně vzdělané dítě v některých oblastech zaostává, nedaří se mu, jak byste to řešila? Sdělila byste rodičům svůj názor?

R: Ano, určitě bych chtěla najít cestu, jak rodiče namotivovat, aby dítě oblasti zvládlo. V případě velkých problémů nabídnout ukončení individuálního vzdělávání a začít pravidelnou docházku do mateřské školy.

M: *Setkala jste se někdy se situací (nebo slyšela o situaci), kdy muselo být individuální vzdělávání dítěte ukončeno?*

R: S takovou situací jsem se nesečkala, zkušenosti v této oblasti nemám.

M: *Jaké si myslíte, že by mohlo mít dítě, které je individuálně vzděláváno, v budoucnu problémy?*

R: Myslím si, že to jsou mezilidské vztahy, osamostatnění nebo strach říct vlastní názor ve velkém kolektivu. Sociální vztahy v rodině, i když jsou kvalitní, nemůžou nahradit sociální vztahy mezi dětmi.

M: *Jaký je podle vás rozdíl mezi dětmi, které mají individuální vzdělávání a dětmi, které navštěvují mateřskou školu?*

R: Děti v mateřské škole mají možnost při plnění úkolů vidět i své kamarády, jak jim to jde, inspirují se jimi, zažijí i soutěživost, zdravou rivalitu, sociální vztahy mezi sebou, hry s kamarády

M: *Jaké jsou podle Vás výhody a nevýhody individuálního vzdělávání?*

R: Výhodou je individuální přístup rodičů ke svému dítěti. Při zdravotních hlediscích je to výhodné, když rodiče vzdělávají dítě individuálně. Nevýhodou je určitě neobjektivní názor rodičů na výsledky, pohled na výsledky může být zkreslený se strany rodičů. Dále také může jít o nespolupráci dítěte, kdy rodiče řeší úkoly za děti nebo dětem chybí sociální kontakt.

M: *Zvolila byste pro Vaše dítě individuální vzdělávání?*

R: Určitě ne. I když už mám staršího syna na základní škole, nedávno byl rád, že zůstával doma během distanční výuky, ale v závěru prohlásil, že se už do školy těší, hlavně na vztahy s kamarády. Socializace podle mého názoru je pro děti velmi důležitá.

M: *To je ode mě vše, děkuji Vám za Vaš věnovaný čas.*

R: Dobře, také děkuji.